

Katja Jussila, Laura Koistinen & Meri Tuomikoski

**VANHEMPIEN KOKEMUKSIA JA KEHITTÄMISIDEOITA VANHEMPIEN
OSALLISUUDESTA OULULAISISSA PÄIVÄKODEISSA**

**VANHEMPIEN KOKEMUKSIA JA KEHITTÄMISIDEOITA VANHEMPIEN
OSALLISUUDESTA OULULAISISSA PÄIVÄKODEISSA**

Katja Jussila, Laura Koistinen
& Meri Tuomikoski
Opinnäytetyö
Syksy 2014
Sosiaalialan koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaalian koulutusohjelma

Tekijät: Katja Jussila, Laura Koistinen & Meri Tuomikoski

Opinnäytetyön nimi: Vanhempien kokemuksia ja kehittämisideoita vanhempien osallisuudesta oululaisissa päiväkodeissa

Työn ohjaajat: Markku Koivisto & Pirkko Pietilä

Työn valmistusluku- ja vuosi: Syksy 2014

Sivumäärä: 45+12

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla vanhempien kokemuksia ja kehittämisideoita vanhempien osallisuudesta päiväkodissa. Tutkimus on osa Oulun kaupungin Osallisuuden voima -projektia, jonka yhtenä tarkoituksena on löytää innovatiivisia ratkaisuja ja toimintatapoja kehittämään Oulun kaupungin varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria osallisuuden näkökulmasta. Tavoitteena on tuottaa vanhempien kokemuksiin perustuvaa tietoa, jota voitaisiin hyödyntää Osallisuuden voima -projektin tarkoituksiin.

Tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimuksen aineisto kerättiin puolistrukturoiduilla teema-haastatteluilla. Tutkimukseen osallistuivat vanhemmat, joiden lapset olivat oululaisessa päiväkodissa päivähoidossa koko- tai osapäiväisesti tai joilla oli sopimus vähäisemmästä palvelun tarpeesta. Toteutimme yhden ryhmähaastattelun ja yhden yksilöhaastattelun. Haastattelut analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.

Vanhempien osallisuus näkyy päiväkodeissa muun muassa kasvatuskumppanuutena, päivittäisissä kohtaamisissa, päiväkodin tapahtumissa sekä varhaiskasvatussuunnitelmien teoissa. Tutkimuksemme tulokset osoittavat, että vanhemmat halusivat olla nykyistä enemmän osallisina päiväkodeissa. Kodin ja päiväkodin yhteistyöhön vanhemmat toivoivat lisää avointa keskustelua ja yhteistä päätöksentekoa, jotta kodin ja päiväkodin toimintatavat vastaisivat mahdollisimman paljon toisiaan. Vanhemmat eivät kokeneet päiväkoteja yhteisöllisinä paikkoina. Vanhemmat kokivat, että päiväkodeissa ei ole mahdollisuutta tutustua muihin perheisiin. Tiedottaminen oli tärkeää vanhempien osallisuuden toteutumisen kannalta. Vanhemmat toivoivat tiedottamiseen selkeyttä ja johdonmukaisuutta. Sähköinen tiedottaminen koettiin parhaaksi tiedottamisen muoksi, mutta sen käyttöön toivottiin lisää resursseja.

Asiasanat: osallisuus, vanhemmat, päiväkotito, päivähoito, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Social Services

Authors: Katja Jussila, Laura Koistinen & Meri Tuomikoski

Title of thesis: Parents' Experiences and Development Ideas about Parental Participation in Kindergartens in Oulu

Supervisors: Markku Koivisto & Pirkko Pietilä

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2014 Number of pages: 45+12

The purpose of this thesis is to describe parents' experiences and development ideas about their participation in kindergarten. The study was commissioned by city of Oulu and it was part of a project called 'The Power of Participation'. One of the projects aims was to create innovative solutions and ways of acting to develop city of Oulu's early childhood education in participations point of view. The aim was to produce knowledge that is based on parents' experiences, which could be used in 'The Power of Participation' -project.

This thesis is a qualitative study. The data were collected with theme-based interviews. The parents, who participated in our thesis, have children in kindergarten in Oulu. We executed one group interview and one single interview. The interviews were analyzed by using a theory-based content analysis.

Participation of parents appears among other things as education partnership, daily meetings, kindergartens events and making schemes for the early childhood education. The results of our study indicate that parents would want to be more involved in their children's kindergarten. Parents wanted improvements to communication and cooperation with personnel of the kindergarten. For example parents hoped that educational methods would be as similar as possible both at home and in the kindergarten. Parents appreciated a close relationship with personnel. Parents did not think that kindergartens were communal. They thought that it is not easy to get to know other families closely. Informing was important for parents' participation. Parents hoped more consistency and clarity to informing. Electronic communication was experienced as the best form of informing and parents hoped that kindergartens would put more resources into it.

Keywords: participation, parents, kindergarten, daycare, early childhood education

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	VANHEMPIEN OSALLISUUS PÄIVÄKODISSA	8
2.1	Ekokulttuurinen teoria vanhempien osallisuuden kannalta	10
2.2	Kasvatuskumppanuus vanhempien osallisuutena	11
2.3	Yhteistyö vanhempien ja päiväkodin välillä	14
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	16
3.1	Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävä	16
3.2	Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat	17
3.3	Tutkimusmenetelmä	18
3.4	Tutkimukseen osallistujat ja aineistonkeruu	19
3.5	Aineiston analysointi.....	21
3.6	Tutkimuksen luotettavuus.....	22
3.7	Tutkimuksen eettisyys	24
4	VANHEMPIEN OSALLISUUS KASVATUSKUMPPANUUTENA	26
4.1	Päiväkodin aloitusvaiheen merkitys vanhemmille.....	26
4.2	Päivittäiset kohtaamiset vanhempien osallisuuden osana.....	27
4.3	Päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö	28
4.4	Vastuuaikuisuuden merkitys vanhemmille.....	29
4.5	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma vanhemman osallisuuden kannalta.....	30
4.6	Sähköisen tiedottamisen merkitys vanhemman osallisuuden toteutumiselle.....	31
5	VANHEMPIEN OSALLISUUS PÄIVÄKOTIYHTEISÖSSÄ.....	33
5.1	Vanhempi päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa	33
5.2	Vanhempien osallisuus päiväkodin järjestämissä tapahtumissa	33
5.3	Vanhempaintoimikunta päiväkodin arjessa	34
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	35
7	POHDINTA.....	38
	LÄHTEET.....	41
	LIITTEET	45

1 JOHDANTO

Kansalaisten osallisuudesta ja sen toteutumisesta puhutaan jo perustuslakitasolla. Suomen perustuslain mukaan kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan sekä elinympäristönsä kehittämiseen (Suomen perustuslaki 731/1999 1:2.2 §). Osallisuus on käsite, joka on laajasti ja jatkuvasti pinnalla yhteiskunnallisissa keskusteluissa. Kuntalaisten osallisuutta Oulussa ohjaa Uuden Oulun yhdistymishallituksen hyväksymä Uudessa Oulussa jokainen vaikuttaa: Osallisuuden ja vaikuttamisen -ohjelma (Oulun kaupunki 2014b, viitattu 3.1.2014). Siinä tavoitteena on aktiivinen asukkaiden, yhdistysten, järjestöjen, julkisten ja yksityisten palvelujen yhdessä tekeminen (Oulun kaupunki 2011, 6). Osallisuus on Oulun kaupungissa tällä hetkellä hyvin ajankohtainen ilmiö, johon halutaan panostaa.

Osallisuus perustuu vapaaehtoisuuteen ja tasavertaiseen suhteeseen ihmisten kesken. Ihmisellä on tunne ja kokemus joukkoon kuulumisesta. Osallisuus mahdollistuu vastavuoroisuudella kuulemalla ja kuuntelemalla. Osallisuus tarvitsee toteutuakseen molemminpuolisen aidon kiinnostuksen. Osallisuus on myös mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämään, elinympäristöön, päätöksentekoon ja palvelujen suunnitteluun. Ihmisellä on oikeus tiedon saantiin ja sen välittämiseen. Asiakastyöprosessissa työntekijän ja asiakkaan välillä tulee olla yhteinen kieli ja ymmärrys sekä tiedon molemminpuolista jakamista. Osallisuuden tunne on voimaannuttava ja se lisää halua vaikuttaa ja toimia. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2014b, viitattu 5.10.2014.)

Tässä tutkimuksessa tutkimme vanhempien kokemuksia vanhempien osallisuudesta päiväkotiympäristössä sekä heidän ideoitaan osallisuuden kehittämiseksi. Tutkimus on osa Oulun kaupungin Osallisuuden voima -projektia, joka toteutuu vuosina 2012–2015. Projekti on toiminnan, johtamisen ja henkilöstön kehittämisprojekti, jonka keskeinen teema on osallisuus. Projektin kohderyhmänä ovat koko uuden Oulun varhaiskasvatuksen henkilöstö ja esimiehet sekä toiminnan piirissä olevat lapset vanhempineen. Projektin yhtenä tavoitteena on vahvistaa osallistavaa johtamiskulttuuria uuden Oulun varhaiskasvatuksen palvelualueella ja tukea johtajuutta muutostilanteissa. Toisena tavoitteena on löytää yhtenäinen varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri uuden Oulun alueelle. Tarkoituksena on tehdä näkyväksi, levittää ja juurruttaa varhaiskasvatuksen yksiköissä syntyneitä hyviä käytäntöjä pysyviksi toimintatavoiksi uudessa Oulussa. Tarkoituksena on myös löytää innovatiivisia ratkaisuja ja toimintatapoja kehittämään Oulun kaupungin varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria osallisuuden näkökulmasta (Oulun kaupunki 2013b, viitattu

20.11.2013). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hyväksi havaitut käytännöt dokumentoidaan ja levitetään muihin yksiköihin hyötykäyttöön. Projektin kolmantena tavoitteena on mahdollistaa lasten ja henkilöstön osallisuus uuden Oulun varhaiskasvatuksen kulttuurin muodostumisessa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että lapsille annetaan mahdollisuus olla aktiivisia ja osallistuvia toimijoita omassa toimintaympäristössään. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä taas on aktiivinen ja osallistuva rooli omassa työssä ja sen kehittämisessä. Vanhempien osallisuus tulee projektissa näkyviin konkreettisten tekojen kautta. Vanhemmat osallistetaan mukaan erilaisten tapahtumien sekä yhteisten projektien kautta. (Palsinajärvi-Äikäs, Ek & Koistinen 2012, 2, 10.)

2 VANHEMPIEN OSALLISUUS PÄIVÄKODISSA

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämäntilanteissa tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. Sen tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Se on suunnitelmallista sekä tavoitteellista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 11.) Varhaiskasvatus edistää lapsen suotuisia kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Se myös tukee lapsen kasvua ihmisyyteen, eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen, vastuulliseen toimintaan, yhteisesti hyväksytyjen sääntöjen noudattamiseen sekä toisten ihmisten arvostamiseen. (Oulun kaupunki 2013a, 6.) Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusvastuu lapsestaan. Julkisen varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea vanhemmuutta ja lapsen kasvatusta. (Suomen Kuntaliitto 2013, viitattu 19.3.2014.)

Varhaiskasvatuksen ymmärtäminen päiväkodin ja perheiden yhteiseksi, mutta silti jaetuksi kasvatustehtäväksi tuo päivähoitoon uudenlaisen palvelukulttuurin. Lähtökohtana on, että kotona vastuussa hoidosta ja kasvatuksesta ovat vanhemmat. Varhaiskasvattajat ovat taas vastuussa siitä ajasta, jonka lapsi viettää päiväkodissa. Vanhemmilla on kuitenkin ensisijainen kasvatusvastuu lapsestaan. Hoitamisen sekä opettamisen käytännöt siirtyvät kasvatusympäristöstä toiseen ja avoin vuoropuhelu auttaa jakamaan arjen hoito- ja kasvatusvastuuta lasta lähellä olevien aikuisten kesken. (Kaskela & Kekkonen 2006, 20–21.)

Varhaiskasvatusta määrittävät ensisijaisesti valtakunnan tasolla lasten päivähoitoa koskevat lait ja asetukset. Lisäksi varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset sisältävät yhteiskunnalliset periaatteet ja kehityksen painopisteet varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat valtakunnan tasolla varhaiskasvatuksen sisältöä ja laatua sekä kuntien varhaiskasvatussuunnitelman laatimista. Kunnan varhaiskasvatuksen linjauksista ja strategioista ilmenevät kunnan järjestämän varhaiskasvatuksen periaatteet ja palvelujärjestelmä sekä kehittämisen painopisteet ja ne vaikuttavat kunnan laatimaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Varhaiskasvatussuunnitelma voi olla joko yhden tai useamman kunnan yhdessä laatima. Kunnan jokainen varhaiskasvatuksen yksikkö laatii oman varhaiskasvatussuunnitelman, jonka täytyy olla samassa linjassa kunnan varhaiskasvatussuunnitelman kanssa, mutta yksityiskohtaisemmin kertoa oman yksikön varhaiskasvatuksen lähtökohdista, tavoitteista, toiminnasta ja arvioimisesta. Lisäksi jokaiselle päivähoitopaikalla olevalle lapselle laaditaan yhdessä vanhempien tai huoltajien kanssa lapsen

henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, joka ohjaa lapsikohtaisesti varhaiskasvatuksen toteutumista. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 8–9.)

Vuoden 2013 alusta päivähoitopalvelut siirtyivät opetus- ja kulttuuriministeriön alle. Päivähoitopalveluiden lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus tapahtuvat nykyisin siellä. Sivistys- ja kulttuuripalvelujen tavoitteena on edistää yksilön ja yhteisöjen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Hyvinvoinnin, oppimisen sekä normaalin kasvun perustana on ehjä ja turvallinen arki. Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen, virikkeellinen kasvu- ja kehitysympäristö sekä erityistarpeisiin vastaaminen ovat arjen tukena. Varhaiskasvatuspalveluja kehitetään toimintatapoja luomalla ja vahvistamalla. (Oulun kaupunki 2013a, 6.) Osallisuuden voima- hankkeen visiona on synnyttää yhteinen varhaiskasvatuksen kulttuuri uuden Oulun alueelle. Tavoitteena on, että varhaiskasvatus nivoutuu saumattomasti yhtenäiseen kasvatukseen ja koulutuskulttuuriin kokonaisuudessaan. (Palsinajärvi-Äikäs ym. 2012, 2.)

Päivähoitolain mukaan päivähoiton tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten perheitä näiden kasvatustehtävässä. Tavoitteena on myös edistää yhteistyössä perheen kanssa lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoiton tulee tarjota lapselle turvalliset, lämpimät ja jatkuvat ihmissuhteet. Päiväkodissa tulee olla lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapselle suotuisa kasvuympäristö, joka ottaa tämän lähtökohdat huomioon. Päivähoiton tulee ottaa huomioon lapsen kulttuuriperinne, ja se huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä. Lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta tulee myös tukea. Uskonnollisessa kasvatuksessa tulee kunnioittaa vanhempien tai holhoojan vakaumusta. (Laki lasten päivähoitosta 36/1973 1:2 a §.)

Vastuu päivähoitopalvelujen järjestämisestä sekä yksityisen päivähoiton valvonnasta kuuluu kunnille. Kunnallista päivähoitoa järjestetään päiväkotihoidona, perhepäivähoitona ja ryhmäperhepäivähoitona. (Suomen kuntaliitto 2013, viitattu 19.3.2014.) Tässä tutkimuksessa keskitymme tarkastelemaan osallisuuden ilmiötä päiväkotihoidon näkökulmasta. Päiväkoti on päivähoitoa varten varattu tila, jossa toteutetaan tavoitteellista varhaiskasvatusta (Suomen kuntaliitto 2013, viitattu 19.3.2014). Päivähoito voi olla kokopäiväistä, jolloin lapsi on hoidossa enintään 10 tuntia vuorokaudessa tai osapäiväistä, jolloin lapsi on päivähoitossa enintään viisi tuntia vuorokaudessa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014, viitattu 19.3.2014). Voidaan tehdä myös sopimus vähimmäisestä palveluntarpeesta, jolloin lapsi on sovitusti 10–5 hoitopäivää kuukaudessa päiväkodissa (Oulun kaupunki 2014c, viitattu 4.11.2014).

2.1 Ekokulttuurinen teoria vanhempien osallisuuden kannalta

Ekokulttuurisen teorian mukaan perheiden elämä ja toiminta nähdään osana laajempaa yhteiskunnallista kontekstia. Perhe nähdään omaa elämäänsä aktiivisesti muokkaavana sekä ulkoisiin olosuhteisiin vaikuttavana tekijänä. Perhe ei siis ole vain kohde, johon vaikuttavat vain ulkoiset voimat, vaan myös perhe vaikuttaa aktiivisesti ympäristöönsä ja on näin osallisena ympäristössään. (Määttä 1999, 78–79.) Perhe voidaan nähdä esimerkiksi sekä päiväkodin palvelujen käyttäjänä että kehittäjänä, ei vain niiden käyttäjänä.

Ekokulttuurinen teorian mukaan perheen arjen sujumisella, vanhempien hyvinvoinnilla ja lapsen kehityksellä on kiinteä yhteys toisiinsa. Olennaista on perheen tukeminen arjessa selviytymisessä. Vanhempien kannustaminen täysivaltaiseen osallisuuteen lapsen kasvatuksessa ja oppimisen tukemisessa on tärkeää. Yhteiskunnan palveluiden tulisi kohdistua lapsen ja vanhempien tarpeisiin, sekä korostaa perheen ja eri ammattiryhmien tiivistä yhteistyötä. (Määttä & Rantala 2010, 54–54.) Päiväkodissa vanhempien ja työntekijöiden yhteistyössä yhdistyy sekä vanhempien että työntekijöiden kokemukset ja tiedot. Vanhemmilla on ainutlaatuista tietoa lapsen vanhempana, ja työntekijöillä on ammattinsa puolesta tietoa lapsen kasvusta ja kehityksestä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 19.)

Jokaisella perheellä on oma perhekulttuuri, jolla tarkoitetaan sellaisten uskomusten ja käsitysten eli perheteemojen kokonaisuutta, joka viime kädessä säätelee perheen toimintaa ja halukkuutta muutoksiin. Akkommodaatio tarkoittaa niitä muutoksia, joita perhe on valmis tekemään tai jättää tekemättä ympäristöön nähden. Perhe voi joutua muuttamaan arkirutiinejaan esimerkiksi lapsen kehityksen vuoksi, jolloin kodin arkielämä akkommodoidaan eli muokataan lapsen tarpeiden ja vaatimusten mukaisesti. Vanhemmat voivat esimerkiksi vaihtaa asuntoa tai työpaikkaa, omaksua uusia arvoja tai opetella uusia kasvatuskäytäntöjä. Akkommodaatio mahdollistaa arjen sujuvuuden ja pysyvyyden ylläpitämisen. (Määttä & Rantala 2010, 57–59.)

Perhekulttuurin tunteminen auttaa työntekijöitä ymmärtämään, miksi vanhemmat tuntevat, ajattelevat ja toimivat tietyillä tavoilla. Vanhempien uskomukset perheen ja lapsen parhaasta ovat heille tosia, vaikkei työntekijä niitä hyväksyisikään. Tämän vuoksi ne ovat merkityksellisiä ja huomioonotettavia yhteistyön ja osallisuuden kannalta, sillä perhe toimii perhekulttuuristaan lähtöisin. (Määttä 1999, 82.) Perheet ovat erilaisia, ja jokainen perhe ajattelee ja toimii omista arvoistaan ja

uskomuksistaan käsin parhaaksi ajattelemallaan tavalla. Työntekijät ovat vastuussa kumppanuuden synnystä ja sen kehittymisestä sekä yhteisen tien löytymisestä (Kekkonen 2012, 42).

Ekokulttuurinen teoria korostaa perheen asemaa ja arkielämän merkitystä asiakaspalveluprosessissa, jolloin perheen arkipäivässä tekemät päätökset ja ratkaisut ovat lapsen kehityksen kannalta olennaisia. Tällöin vanhemmista tulee yhtä lailla asiantuntijoita kuin varhaiskasvatuksen työntekijät ja muut ammattilaiset ovat. Tämä ajatus ohjaa työntekijöiden ammatillista toimintaa ja tuen antamista perheelle. (Määttä 1999, 54.)

2.2 Kasvatuskumppanuus vanhempien osallisuutena

Osallisuus perustuu vapaaehtoisuuteen, aitoon dialogisuuteen ja tasavertaiseen suhteeseen ihmisten kesken. Osallisuus liittyy myös vahvasti yhteisöllisyyteen. (Turja 2012, 46–48.) Dialogisuus on kaksinpuhelua, keskustelua ja vuoropuhelua. Dialogissa pyritään löytämään yhteistä todellisuuden osaa keskustelun osapuolten välille. Dialogin tavoitteena on täten saavuttaa uusi yhteinen ymmärrys vuorovaikutuksen osapuolten välille, jota ei yksin pystyisi saavuttamaan. (Mönkönen 2002, 33–34.) Dialogissa hyväksytään se, että jokaisella on asiaan erilainen näkemys, eikä kenenkään mielipide asiasta ole kokonainen totuus. Parhaat ratkaisut tilanteisiin saadaan silloin, kun erilaisille näkemyksille annetaan tilaa ja keskustelun osapuolet saavat kokemuksen kuulluksi tulemisesta. Kuulluksi tuleminen on ihmiselle voimaannuttava kokemus. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014a, viitattu 5.10.2014.)

Osallisuus on myös mahdollisuutta vaikuttaa. Se on tiedon välittämistä, tekemistä, kokemista ja kokemus joukkoon kuulumisesta. Osallisuutta on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään, elinympäristöön, päätöksentekoon ja palvelujen suunnitteluun. Osallisuus mahdollistuu kuulemalla ja kuuntelemalla. Ammattilaisen ja vanhemman välillä tulee olla yhteinen kieli. Osallisuus tarvitsee toteutuakseen myös molemminpuolisen aidon kiinnostuksen. Osallisuuden tunne on voimaannuttava ja se lisää halua vaikuttaa ja toimia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014b, viitattu 5.10.2014.)

Vanhempien osallisuus ilmenee päiväkodissa esimerkiksi kasvatuskumppanuutena. Valtakunnallisessa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa vanhempien ja henkilöstön välinen kasvatusyhteistyö linjataan kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan henkilöstön ja vanhempien tietoista sitoutumista ja toimimista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemi-

seksi. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 31.) Se ymmärretään vanhempien ja henkilöstön tasavertaiseksi vuorovaikutukseksi (Kaskela & Kekkonen 2006, 11).

Kumppanuudessa vanhemmat ja ammatti-ihmiset työskentelevät yhdessä: kummallakin osapuolella on olennaista, mutta erilaista tietoa lapsesta. Kumppanuutta luonnehtii kannateltavuus ja ratkaisukeskeisyys ongelmalähtöisyyden sijasta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 19.) Kasvatuskumppanuus on ammatillista toimintaa, jossa vanhemmille järjestetään mahdollisuuksia osallistua omaa lastaan, kuin myös koko päiväkotia koskeviin kasvatuskeskusteluihin (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 31).

Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on yhdistää kasvattajan asiantuntemus ja kokemus sekä vanhempien asiantuntemus ja tieto lapsesta lapsen hyvinvointia palvelevalla tavalla. Henkilökunnalla on vastuu siitä, että kasvatuskumppanuussuhde syntyy ja kehittyy. Kumppanuudessa henkilöstön ja vanhempien roolit suhteessa lapseen määritellään tasavertaisiksi, mutta sisällöltään erilaisiksi. On henkilöstön vastuulla luoda edellytykset kasvatuskumppanuuden toimimiselle sekä toteuttaa kumppanuusperiaatteista kasvatusyhteistyötä. Vanhemmilla sen sijaan on ensisijainen kasvatusvastuu ja kasvatusoikeus lapseen. (Kekkonen 2012, 42.)

Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa on listattu ne toimet, joilla Oulussa toteutetaan vanhempien osallisuutta ja sen kautta myös kasvatuskumppanuutta. Oulussa vanhemmille mahdollistetaan tutustumisjakso päiväkotiin hoitosuhteen alussa. Tämä toimii pohjana kasvatuskumppanuudelle. Ennen tutustumisjaksoa vanhempien kanssa käydään aloituskeskustelu. Päiväkodissa lapselle nimetään vastuuaikuinen, joka vastaanottaa perheen, tutustuttaa heidät päivähoitoon ja käytännön asioihin. Vastuuaikuinen on henkilö, joka luo lapseen turvallisen suhteen, tutustuu häneen parhaiten ja toimii näin "siltana" lapsen ja muiden aikuisten välillä päiväkodissa. (Oulun kaupunki 2013a, 17–18.)

Jokaisesta lapsesta tehdään oma varhaiskasvatussuunnitelma vanhempien kanssa yhdessä. Suunnitelmassa sovitaan yhteistyökäytännöistä perheen yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. Oulun varhaiskasvatussuunnitelmassa luvataan myös pitää vanhemmat ajan tasalla päivittäisissä keskusteluissa. Vanhemmille järjestetään myös vanhempainiltoja ja muuta toimintaa yksikkökohtaisesti. Vanhempien osallisuutta Oulussa tuetaan säännöllisillä varhaiskasvatuksen arviointikyselyillä, jotka vaikuttavat varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseen. Yksiköihin voidaan

myös perustaa vanhempainoimikuntia vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan väliseksi keskustelufoorumeiksi. (Oulun kaupunki 2013a, 17–18.)

Oulussa varhaiskasvatussuunnitelma velvoittaa päiväkoteja huomioimaan niin lasten kuin vanhempienkin osallisuuden päivittäisessä toiminnassa. Päiväkodeissa täytyy miettiä osallisuusasioita myös omissa varhaiskasvatussuunnitelmissaan sekä tietenkin myös jokaisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Käytännöt ja osallisuuden toteutuminen voivat kuitenkin vaihdella suurestikin päivähoitoyksiköiden välillä. Osallisuuden voima -projekti pyrkii vastaamaan tähän ottamalla huomioon Ouluun yhdistyvien kuntien erilaiset toimintakulttuurit ja levittämällä hyviä käytäntöjä. (Palsinajärvi-Äikäs ym. 2012, 2–3.)

Osallisuus voidaan nähdä perheiden asiakkuuden uudelleen määrittelynä. Vaikka vanhempi ei ole lapsensa seurassa sinä aikana, kun lapsi on päivähoitossa, vanhemmuuteen sisältyvä kasvatusoikeus ei katoa. Vanhemmalla säilyy oikeus osallisuuteen lapsensa varhaiskasvatuksesta. Vanhempien osallisuuteen sisältyy niin konkreettista osallistumista kuin myös toimintaa lapsen varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on vahvistaa vanhemman kokemuksellista osallisuutta ja sitoutumista lapsensa elämään myös varhaiskasvatuksessa. (Kaskela ja Kekkonen 2006, 25–26.)

Monipuolisen tiedonvaihdon kulttuuria etsitään ja luodaan kasvatuskumppanuudessa: vanhempien omaa lastaan koskevan tiedon arvon tunnistaminen sekä tunnustaminen luo perheelle tasavertaisemmat edellytykset osallistua päivähoiton suunnitteluun ja toimintaan. Vanhemmille luodaan tiloja ja tilaisuuksia osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Tässä nousevat esiin erilaiset näkemykset hyvästä yhteistyöstä ja toimivasta yhteistyösuhteesta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 26.) Kumppanuusperusteisessa yhteistyössä vanhemmat ja henkilöstö jakavat monipuolista tietoa lapsen päivän tapahtumista kotona ja päivähoitossa. Kasvatuskumppanuudessa henkilöstö rakentaa sellaista yhteistyötä, jossa aikuiset niin kotona kuin päiväkodissakin voisivat jakaa ja yhdistää niin tietojaan kuin havaintojaan lapsen tavoista toimia. (Kekkonen 2012, 43.)

Tärkeää vanhempien osallisuudessa on kokemuksellinen puoli eli tunne siitä, että vanhempi kuuluu päiväkotiyhteisöön, jonka jäsen hänen lapsensa on. Vanhemmat voivat olla myötävaikuttamassa päätökseen siitä, miten lapsen varhaiskasvatusta toteutetaan esimerkiksi osallistumalla vanhempainoimikuntaan ja olemalla mukana kasvatustalutissa, vanhempainilloissa sekä tapahtumien järjestämisessä. Osallisuus on vuorovaikutusta, joka vahvistaa vanhempien luottamusta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 26–27.)

2.3 Yhteistyö vanhempien ja päiväkodin välillä

Vanhempien kannalta olennaista kodin ja päiväkodin yhteistyössä on se, miten ammattilaiset näkevät ja kokevat perhe-elämän sujuvuuden ja vanhemmuuden. Ammatillinen puhe- ja tulkintatapa säätelee vanhempien asemaa ammattilaiskäytännöissä. Yhteistyöstä voidaan puhua kolmella eri käsitteellä: yhteydenpito, yhteistyö ja yhteistoiminta. Yhteydenpito on yhteyden ottamista kotiin tarvittaessa. Yhteistyöstä puhutaan silloin, kun vanhempi ja ammattilainen tekevät jotakin yhdessä. Yhteistyötä on esimerkiksi vanhempainyhdistystoiminta. Yhteistoiminnalla taas tarkoitetaan sitä, kun vanhemman kanssa mietitään yhdessä yhteisiä tavoitteita ja toimintatapoja. Näin toimitaan esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelma -keskusteluissa. Yhteistoiminnassa vuorovaikutus pohjautuu aitoon dialogiin. (Määttä & Rantala 2010, 129–130.) Yhteistyön ajatellaan lisäävän työntekijöiden lapsituntemusta ja tukevan heitä kasvatuksen ja opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Vanhempia yhteistyö auttaa lapsensa tavoitteellisen kasvun ja oppimisen tukemisessa kotiympäristössä. (Määttä & Rantala 2010, 148.)

Kotien kanssa tehtävän yhteistyön tarkkaa määrää, toteutustapaa tai sisältöä ei määritellä päivähoitolaissa tarkasti. Yhteistyöhön ja sen määrään ja laatuun vaikuttavat toimintayksiköiden toimintatavat sekä jokaisen työntekijän oma persoona ja tapa tehdä töitä. Useiden tutkimusten mukaan yhteistyö vähenee, kun lapsi kasvaa. Yhteistyötä olisi siis eniten päiväkodeissa pienten lasten kohdalla, josta se sitten vähitellen vähenee koulumaailmassa. (Määttä & Rantala 2010, 148.) Henkilöstöjen työaikaseurannoissa on tullut ilmi, että vain noin 4 % työajasta päiväkodeissa käytetään vanhempien kanssa keskusteluun, neuvontaan ja ohjaukseen (Määttä & Rantala 2010, 189).

Hyvän varhaiskasvatuksen perusta syntyy siitä, että kolme osapuolta - perheen aikuiset ja lapset sekä työntekijät - ovat tyytyväisiä varhaiskasvatukseen. Perheen lapset ja aikuiset arvioivat palvelua käyttäjien näkökulmasta, ja työntekijä arvioi työympäristöään ja työyhteisöään. Lapsen vanhemmilla - kuin myös lapsilla - on merkittävä rooli varhaiskasvatuksen kehittäjänä. Perheen aikuisten on lasten lisäksi tiedettävä, mitä päivähoitopäivä sisältää ja mitä silloin tapahtuu, jotta he pystyvät osallistumaan sen kehittämiseen ja arvioimiseen. Kehittämisen ja arvioinnin täytyisi olla säännönmukaista ja jatkuvaa sekä eri tavoin tapahtuvaa. Yhteistyö vanhempien ja työntekijöiden välillä on tärkeää, ja siksi kummankin osapuolen on tutustuttava toisiinsa ja luotava pohjaa luottamuksen syntymiselle. Näin myös työntekijän on mahdollista käyttää koko ammattitaitonsa ja osaamisensa tukeakseen perhettä kasvatustehtävässä. (Keskinen & Virjonen 2004, 12.)

Vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä ja viestintää voidaan fyysisten kohtaamisten lisäksi tehdä myös esimerkiksi verkossa. Viestinnän välineet muuttuvat ajan kuluessa ja on luonnollista, että kulloinkin käytetään niitä viestinnän välineitä, joilla halutut kohderyhmät tavoitetaan parhaiten. Nykyään perinteinen sähköposti on väistymässä taka-alalle esimerkiksi sosiaalisen median tullessa sen tilalle. Sosiaalisella medialla tarkoitetaan palveluja tai sovelluksia kuten Facebook tai Twitter. Sosiaalisen median kenttä on hyvin laaja, ja se sisältää palveluita aina blogeista virtuaalimaailmisiin. Verkon kautta tapahtuva viestintä on kasvava ilmiö myös julkishallinnon puolella. Julkinen sektori on tulevaisuudessa entistä enemmän mukana myös internetin välityksellä tapahtuvissa interaktiivisissa keskusteluissa. (Karhuniemi 2013, 131.)

Kiireisen elämän takia monilla vanhemmilla voi olla vaikeuksia osallistua erilaisiin vanhempien tilaisuuksiin. Yhtenä vaihtoehtona yhteydenpidolle voisivat tällöin toimia erilaiset sosiaalisen median yhteydenpitovälineet. Tekniikka mahdollistaa esimerkiksi vanhempien kanssa käytävien keskustelujen käymisen myös etänä esimerkiksi erilaisten chat-palveluiden kautta. Puhelinkeskustelujen rinnalla voitaisiin käyttää vaikkapa Skype-järjestelmän kautta käytäviä keskusteluja, joissa webkameran kautta voi myös nähdä henkilön, jonka kanssa keskustele. Päiväkodilla voi olla myös blogisivusto, joka voi toimia esimerkiksi siten, että esimerkiksi lastentarhanopettajan kirjoittamaan tekstiin voisivat sitten vanhemmat ja päiväkodin henkilökunta kommentoida. (Karhuniemi 2013, 131–132.)

Oululaisissa päiväkodeissa on käytössä OmaOulu-palvelu, joka on Oulun kaupungin hallinnoima ja ylläpitämä sähköisen viestinnän ja asioinnin palvelu- ja viestintäkanava. Palvelu sisältää sekä tunnistautumista vaativia sekä julkisia palveluita. (Oulun kaupunki 2014d, viitattu 2.10.2014.) Päiväkotien sivut vaativat tunnistautumisen. Päiväkotien OmaOulu-sivustot ovat päiväkodin ja sen asiakkaiden rajattuja ympäristöjä, jotka on tarkoitettu tukemaan päiväkodin ja perheiden välistä yhteistyötä. Sivustot sisältävät viestintää helpottavia palveluja kuten kalentereita, dokumentteja, ilmoitustauluja sekä päiväkotien ja ryhmien yhteystietoja. (Oulun kaupunki 2014a, viitattu 2.10.2014.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävä

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla vanhempien kokemuksia vanhempien osallisuudesta oululaisessa päiväkodissa sekä kuvailla vanhempien kehittämisideoita vanhempien osallisuudesta päiväkodissa. Tutkimus on osa Oulun kaupungin Osallisuuden voima -projektia, jonka yhtenä tarkoituksena on löytää innovatiivisia ratkaisuja ja toimintatapoja kehittämään Oulun kaupungin varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria osallisuuden näkökulmasta (Oulun kaupunki 2013b, viitattu 20.11.2013). Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa vanhempien kokemuksiin perustuvaa tietoa, jota voi hyödyntää Osallisuuden voima -projektin tarkoituksiin.

Tavoitteena oli toteuttaa käyttäjälähtöinen tutkimus, jossa vanhempien ääni saadaan kuuluviin. Toikon ja Rantasen (2009, 90–91, 99) mukaan kehittämistoiminnassa asiakkaiden osallisuus on keino parempiin tuloksiin, ja ne, joita asia koskee, ovat oikeutettuja osallistumaan. Vanhemmat osallistuivat kehittämistoimintaan henkilökohtaisten ajatusten, kokemusten tai näkemysten perusteella.

Tutkimustehtävät ovat:

1. Millaisia kokemuksia vanhemmilla on vanhempien osallisuudesta päiväkodissa?
2. Miten vanhemmat kehittäisivät vanhempien osallisuutta päiväkodissa?

Oppimistavoitteemme pohjautuvat sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetensseihin, jotka kuvaavat työntekijät valmiuksia, taitoja ja kykyjä suoritua tietyistä tehtävistä (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 17). Pidämme tärkeimpinä kompetenssialueina oman oppimisemme kanalta tämän tutkimusprosessin aikana tutkimuksellista kehittämisosaamista.

Tavoitteena on toimia tutkimuseettisten periaatteiden mukaan koko opinnäytetyöprosessin ajan. Teimme ensimmäistä tutkimusta, joten tutkimuksellinen kehittämisosaaminen oli meille uutta. Tavoitteena oli sisäistää reflektiivinen ja kehittävä tutkimusote sekä saada kokemusta laadullisen tutkimuksen tekemisestä. Opinnäytetyöprosessin aikana meillä oli tavoitteena kehittää taitojamme

tiedon etsijöinä sekä sen kriittisinä käyttäjinä. (Sosiaaliportti 2012, viitattu 2.12.2013.) Tavoitteenamme oli myös saada tutkimuksesta tietoa, jota voimme siirtää käytäntöön ja hyödyntää lastentarhanopettajan työssä. Lisäksi tavoitteena oli luoda haastatteluihin luonteva ja keskusteltava ilmapiiri.

3.2 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jolloin lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Pyrkimyksenä on tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja löytää tai tuoda ilmi tosiasioita tässä ajassa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.) Tutkittavaa ilmiötä pyritään ymmärtämään ja selittämään. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuskohteesta etsitään laatua, mikä tekee tutkimuskohteesta merkityksellisen. (Anttila 2006, 275–277.) Jokaisen vanhemman henkilökohtaiset kokemukset ovat yhtä arvokkaita. Tutkimuksen tarkoituksena ei ole tuoda ilmi vain enemmistön kokemuksia vaan myös yksilöllisiä kokemuksia tutkimustehtävien valossa.

Laadullinen tutkimuksen kohteena on ihminen ja ihmisen maailma, joita voidaan yhdessä tarkastella elämismaailmana. Elämismaailma tarkoittaa yleisintä kokonaisuutta, jossa ihmistä voi tarkastella. Se syntyy merkityksistä, jotka ilmenevät ihmisen toimintana, päämäärien asettamisina, yhteisöjen toimintana, suunnitelmina ja muina vastaavina ihmisestä lähtöisin olevina ja ihmiseen päättyvinä tapahtumina. (Varto 1992, 23–24.) Laadullinen tutkimus on tilannesidonnaista, ja oleellista myöhempien tulkintojen kannalta on kontekstin ymmärtäminen eli se, miten jokin asia ja ilmiö liittyvät ympäristöönsä (Anttila 2006, 276–277). Vanhempien kokemukset ovat ainutkertaisia ja tässä ajassa ja yhteisössä koettuja. Laineen (2010, 29) mukaan kokemukset syntyvät vuorovaikutuksessa todellisuuden kanssa, joka näyttäytyy jokaiselle vanhemmalle omanlaisena.

Varton mukaan laadullisen tutkimuksen erityispiirteenä on, että sekä tutkija että tutkimuksen kohde ovat ihmisiä. Tutkija on osa sitä merkitysyhteyttä, jota hän tutkii. Tämän vuoksi tutkija ei voi tehdä tutkimusta ikään kuin ulkopuolelta, vaan hänen käsityksensä ja ajatuksensa ohjaavat tutkimuksen toteutusta. (1992, 26) Tämä tuo tutkimukseen mukaan tulkinnan luonteen. Kokemus välittyy tutkijalle muun muassa puheen, ilmeiden ja eleiden kautta riippuen tutkimusmenetelmästä. Tutkija pyrkii löytämään tutkittavan ilmaisuista mahdollisimman oikeanlaisen tulkinnan. (Laine 2010, 31.)

3.3 Tutkimusmenetelmä

Valitsimme tutkimuksen tutkimusmenetelmäksi haastattelun. Haastattelun etu on sen joustavuus, sillä esimerkiksi haastatteluaiheiden järjestystä voi tilanteen mukaan muuttaa. Haastattelu on joustava myös sen kannalta, että vanhemmat voivat kertoa enemmän kuin me tutkijoina odotamme, jolloin aineistosta voidaan saada laajempi. Tarkoituksena oli korostaa vanhempien merkityksellistä roolia tiedontuottajina ja oman näkökulmansa asiantuntijoina. Tähän haastattelu tarjoaa oivan mahdollisuuden. Haastattelussa oltiin suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa vanhempien kanssa, joten informaation saaminen oli välitöntä ja tarkentavia kysymyksiä voitiin esittää välittömästi. (Hirsjärvi ym. 2009, 204–205.)

Valitsimme tutkimuksen haastattelumenetelmäksi puolistrukturoidun teemahaastattelun. Teemahaastattelussa haastattelun teemat eli aihepiirit ovat ennalta määriteltyjä ja kaikille haastateltaville samat (Hirsjärvi ym. 2009, 208). Teemahaastattelu huomioi kuitenkin vanhempien tulkinnat asioista, sillä heidän asioille antamansa merkitykset ovat keskeisiä tutkimustuloksille. Merkityksiä syntyy myös vuorovaikutuksessa muiden haastateltavien kanssa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48.) Teemahaastattelussa edetään vanhempien kertoman informaation avulla tekemällä lisäkysymyksiä ja pyytämällä tarkennuksia vastauksiin (Pitkäranta 2010, 80). Teemahaastattelu on eräänlainen keskustelu, joka kuitenkin tapahtuu tutkijan aloitteesta ja tutkijan ehdoilla. Haastattelijoina meidän tuli varmistaa, että kaikki etukäteen päätetyt teema-alueet käytiin haastateltavien kanssa läpi. (Eskola & Vastamäki 2001, 24–27.) Tämän varmistimme sopimalla etukäteen tietyt roolit jokaiselle haastattelijalle. Kerroimme tutkimukseen osallistuville vanhemmille haastattelussa käsiteltävät aiheet etukäteen vanhemmille laaditussa tiedotteessa (liite 2). Haastattelun alussa kävimme aiheet vielä kertaalleen läpi ennen varsinaista haastattelua.

Teemahaastattelurunko (liite 1) sisältää kolmentasoisia teemoja. Ylimmällä tasolla ovat laajat teemat eli aihepiirit joista on tarkoitus keskustella. (Eskola & Vastamäki 2001, 36.) Tässä tutkimuksessa laajat teemat ovat kasvatuskumppanuus vanhempien osallisuutena sekä vanhempien osallisuus päiväkotiyhteisössä. Valitsimme nämä teemat, koska niitä käsitellään tutkimuksen tietoperustassa, ja ne toteuttavat tutkimuksen tutkimustehtäviä. Päiväkotiympäristössä vanhempien osallisuus toteutuu niin kasvatuskumppanuutena kuin laajemmalti vanhempien osallistumisena päiväkotiyhteisön toimintaan.

Toisella tasolla on teemaa tarkentavia kysymyksiä, joilla varsinaista teemaa pilkotaan pienemmäksi ja helpommin vastattaviksi kysymyksiksi (Eskola & Vastamäki 2001, 36). Kasvatuskumppanuus vanhempien osallisuutena -teeman alla käsitelimme päivähoiton aloitusvaihetta, lapsen tuonti- ja hakutilanteita, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa sekä yhteistyön toimivuutta. Valitsimme nämä teemat, koska ne kuvaavat konkreettisesti sitä, miten kasvatuskumppanuus toimii päiväkodin arjessa. Vanhempien osallisuus päiväkotiyhteisössä -teeman alla käsitelimme päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa, päiväkodin tapahtumia, vanhempainyhteisöä ja muita yhteistyön kanavia. Nämä teemat valitsimme, koska ne ovat niitä asioita, joiden kautta vanhemmilla on mahdollisuus olla vaikuttamassa päiväkodin toimintoihin. Kolmannella tasolla ovat yksityiskohtaiset apukysymykset, jotka ovat tutkijan apuna haastattelutilanteessa (Eskola & Vastamäki 2001, 36).

3.4 Tutkimukseen osallistujat ja aineistonkeruu

Tämän tutkimuksen osallistujat ovat vanhempia, joiden lapset ovat oululaisessa päiväkodissa koko- tai osapäivähoidossa tai hoidossa vähäisemmän palvelutarpeen sopimuksella. Alkuperäisenä suunnitelmana oli toteuttaa kaksi ryhmähaastattelua, joissa kummassakin olisi 3-4 vanhempaa. Olimme erääseen päiväkotiin yhteyttä helmikuussa 2014 ja sovimme yhteistyökuvioista kevään aikana. Vanhempia tiedotettiin tutkimuksestamme kirjallisella tiedotteella (liite 2), joka linkitettiin vanhemmille OmaOulu-palvelussa sekä vanhempainyhdistyksen kautta. Kirjalliset tiedotteet (liite 2) jaettiin myös lasten lokeroihin. Informoimme myös päiväkodin henkilökuntaa tutkimuksestamme erillisellä tiivistelmällä (liite 3), jotta he voisivat tarvittaessa kertoa vanhemmille tutkimuksesta. Tiedotteissa (liite 2, liite 3) kerroimme lyhyesti ja ytimekkäästi tutkimuksen tarkoituksesta sekä Osallisuuden voima -projektista. Kerroimme myös sen, mihin tietoja käytetään ja että vanhemmat sekä päiväkotitoimikunta osallistuvat tutkimukseen nimettöminä. Mainitsimme lyhyesti myös haastattelun teemat, haastattelun ajankohdan ja paikan, viimeisen ilmoittautumispäivämäärän sekä sen, että haastattelu toteutetaan ryhmähaastatteluna. Tiedotteeseen laitoimme myös yhteystietomme ja maininnan kahvitarjoilusta.

Kävimme toukokuussa 2014 päiväkodissa kyselemässä vanhempia mukaan tutkimukseen, koska tähän mennessä vain yksi vanhempi oli ilmoittautunut halustaan osallistua haastatteluun. Kyselykänniltä ei tullut yhtään vanhempaa mukaan tutkimukseen. Päätimme järjestää tälle yhdelle vanhemmalle yksilöhaastattelun. Yksilöhaastattelu pidettiin päiväkodin tiloissa.

Koska ryhmähaastattelu ei toteutunut alkuperäisen suunnitelman mukaan, hankimme ryhmähaastatteluun osallistujat henkilökohtaisten suhteiden kautta. Ryhmähaastatteluun osallistui kolme vanhempaa. Vanhemmat olivat ennestään tuttuja toisilleen. Yksi meistä tiesi vanhemmat tuttavansa kautta. Vanhemmat olivat kaikki eri päiväkotien asiakkaita. Koska ryhmähaastatteluun osallistuneet henkilöt tunsivat kaikki toisensa entuudestaan, voimme puhua ryhmästä luonnollisena ryhmänä. Kun kyseessä on luonnollinen ryhmä, soveltavat vanhemmat haastattelutilanteeseen arkielämässäänkin tuttua vuorovaikutuksen kehystä. (Alasuutari 2011, 151–152.) Haastattelun ilmapiiriä voisi kuvailla tuttavalliseksi ja avoimeksi, koska vanhemmat kommentoivat toistensa kertomia omilla kokemuksilla ja olivat valmiita keskustelemaan eri mielipiteistä. Ryhmässä osallistujat stimuloivat toisiaan esittämään sekä yhteneviä että erilaisia näkemyksiä tutkittavasta ilmiöstä, joka tuo aineistoon monipuolisuutta ja rikkautta (Pötsönen & Pennanen 1998, 3).

Molemmat haastattelut nauhoitettiin kokonaan, ja nauhoitusvälineet testattiin hyvissä ajoin ennen haastattelua. Näin pystyimme keskittymään itse haastattelun toteuttamiseen ilman teknisiä ongelmia. Vanhemmille kerrottiin, että haastatteluun on varattu aikaa noin kaksi tuntia. Yksilöhaastattelu kesti kokonaisuudessaan hieman yli tunnin. Haastattelu pidettiin päiväkodin työntekijöiden taukotilassa. Työntekijöille oli ilmoitettu etukäteen, että tulemme pitämään haastattelun taukotilassa, jotta haastattelu saataisiin pitää rauhassa. Ryhmähaastattelu kesti noin kaksi tuntia, ja se pidettiin Oulun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden yksikön opettajien taukotilassa iltapäiväaikaan. Tila oli varattu käyttöömmek, joten häiriötekijöitä ei ollut.

Meillä jokaisella oli haastattelutilanteessa tietty rooli. Kaksi meistä toimi haastattelussa aina päähaastattelijoina. Päähaastattelijoiden tehtävänä oli pitää keskustelua yllä ja esittää haastateltaville kysymyksiä. Koska tutkimuksella on kaksi tutkimustehtävää, vastasi toinen päähaastattelija ensimmäisen tutkimustehtävän huomioimisesta haastattelussa ja toinen päähaastattelija toisen tehtävän huomioimisesta. Kolmas meistä toimi haastattelussa tarkkailijana ja kuuntelijana. Hän kirjasi itselleen ylös tilanteesta havaintoja ja tarpeen vaatiessa kysyi haastateltavilta lisäkysymyksiä. Hän myös huolehti aikataulussa pysymisestä ja siitä, että kaikki teemarungon teemat tulivat käytyä läpi. Vaihdoin rooleja ensimmäisen haastattelun jälkeen.

Huomasimme, että yksilöhaastattelussa haastateltava pysyi paremmin asiassa, kun taas ryhmähaastattelussa puhe siirtyi asiasta toiseen melko spontaanisti. Näissä kummassakin oli niin hyvät kuin huonotkin puolensa. Ryhmähaastattelussa haastateltavat saivat toistensa sanomisista uusia ideoita ja ajatuksia, jotka synnyttivät keskustelua. Tämän vuoksi ryhmähaastattelun analysointi oli

yksilöhaastattelua työläämpää, ja se sisälsi jonkin verran niin sanotusti turhaa aineistoa tutkimuksen kannalta. Yksilöhaastattelussa ei tuota ylimääräistä puhetta ollut, mutta haastattelussa ei myöskään ollut samanlaista keskustelevaa ilmapiiriä kuin ryhmähaastattelussa.

3.5 Aineiston analysointi

Tutkimuksen analyysimenetelmä on teoriaohjaava sisällönanalyysi. Sisällönanalyysillä pyritään saamaan kuvaus tutkittavasta ilmiöstä yleisessä ja tiivistetyssä muodossa. Sisällönanalyysillä kerätty aineisto saadaan järjestettyä johtopäätösten tekoa varten, ja aineistosta etsitään merkityksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103–104.) Pyrkimyksenä on tiivistää aineistoa kadottamatta kuitenkaan sen sisältämää informaatiota. Informaatioarvoa pyritään sen sijaan kasvattamaan luomalla hajanaisesta aineistosta selkeää ja mielekästä. (Eskola & Suoranta 1998, 138.) Teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee lähtökohdiltaan aineistolähtöisesti, mutta eroaa aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä abstrahoinnissa. Siinä empiirinen aineistosta saatu tieto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysitavassa käsitteet tuodaan analyysiin valmiina tietoperustasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117.)

Ennen aineiston analysointia litteroimme nauhoitetut haastattelut. Litterointi tarkoittaa haastattelujen puhtaaksi kirjoittamista sanatarkasti (Hirsjärvi ym. 2009, 222). Aloitimme litteroinnin heti haastatteluiden jälkeen. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 57 sivua. Litteroimme koko kerätyn aineiston, mutta jätimme siitä pois ylimääräiset ääntelyt ja täytesanat.

Teoriaohjaava sisällönanalyysi jaetaan kolmeen vaiheeseen, jotka ovat aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108). Aloitimme aineiston redusoinnin eli pelkistämisen lukemalla aineistoa läpi useita kertoja ja poimimalla sieltä tutkimustehtävien kannalta olennaisia asioita. Huomasimme, että tekstiä tuli lukea läpi useita kertoja, jotta sen pystyi sisäistämään. Redusointivaiheessa poimimme tekstistä tutkimustehtävien kannalta olennaisia asioita. Teimme tämän korostamalla tekstin osia eri väreillä, minkä jälkeen poimimme ne erikseen omaan tiedostoonsa. Tämän jälkeen aloimme pelkistämään vanhempien sanomia asioita ja muokkasimme puhekielisistä versioista kirjakielisiä.

Klusterointivaiheessa eli ryhmittelyssä aineistosta esille nostetut pelkistetyt ilmaukset käydään tarkasti läpi. Aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Samaa asiaa tarkoittavat

ilmaisut yhdistetään, jolloin aineisto tiivistyy entisestään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108.) Jälkikäteen huomasimme, että teimme analyysin klusterointivaiheessa sen virheen, että muodostimme pelkistetyistä ilmauksista suoraan alaluokkia ilman pelkistettyjen ilmausten ryhmittelyä. Alaluokkia muodostui tällä tavalla 70.

Abstrahoinnissa eli käsitteellistämässä luokkia yhdistellään niin kauan kuin se on aineiston sisällön kannalta mahdollista. Teoreettiset käsitteet ovat teoriaohjaavassa sisällönanalyyysissa lähöisin jo tiedetystä tiedosta eli tutkimuksen tietoperustasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111.) Yläluokkia muodostui yhdeksän. Yläluokkia ovat esimerkiksi *päiväkodin aloitusvaiheen merkitys vanhemmille ja päivittäiset kohtaamiset vanhempien osallisuuden osana*. Havaitimme yläluokkien jakautuvan selkeästi kahteen eri kategoriaan, joista muodostui kaksi pääluokkaa: *vanhempien osallisuus kasvatuskumppanuutena* ja *vanhempien osallisuus päiväkotiyhteisössä*. Pääluokiksi muodostui samat kuin mitä teemahaastattelurungon pääteemat ovat. Teimme analyysia aineiston pohjalta, ja kun teoria tuotiin analyysiin mukaan, näyttäytyi se parhaiten ja selvimmin kyseisillä luokilla. Alaluokat, yläluokat ja pääluokat ovat nähtävissä liitteessä 4 olevassa analyysitaulukossa.

3.6 Tutkimuksen luotettavuus

Tämän tutkimuksen luotettavuutta on arvioitu laadullisen tutkimuksen kriteereillä, joita ovat uskottavuus, vahvistettavuus, siirrettävyys ja reflektiivisyys (Kylmä & Juvakka 2012, 128). Tutkimuksen uskottavuuden vahvistamiseksi tässä tutkimuksessa on käytetty tutkijatriangulaatiota. Tutkimuksessa on ollut useampia tutkijoita tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Olemme reflektoineet ja keskustelleet keskenämme läpi opinnäytetyöprosessin. Eri näkökulmia hyödyntämällä ja yhdistelemällä voidaan tavoittaa mahdollisimman kattavasti moniulotteinen todellisuus (Kylmä & Juvakka 2012, 128). Tutkijatriangulaation keskeisenä funktiona on yhteistyön harjoittelu. Yhteistyö voi rikastuttaa tutkimuksen tekemistä, kun toisen tutkijan ajatukset, näkökulmat ja tuki voivat hyvinkin olla tutkimuksen etenemistä edistäviä asioita. (KvaliMOTV 2014, viitattu 5.10.2014.)

Vahvistettavuus liittyy koko tutkimusprosessin tarkkaan raportointiin niin, että toinen tutkija voi seurata prosessin kulkua (Kylmä & Juvakka 2012, 129). Olemme kuvanneet työn vaiheet raporttiin mahdollisimman tarkasti. Emme kuitenkaan ole pitäneet tarkkaa tutkijapäiväkirjaa koko prosessin ajan, vaan olemme työtä tehdessä tehneet muistiinpanoja ja enemmänkin keskustelleet yhdessä tehdystä työstä. Työn vahvistettavuutta olemme lisänneet käyttämällä tutkijatriangulaati-

tiota. Kylmän ja Juvakan (2012, 129) mukaan erilaiset tulkinnat tutkimuskohteesta lisäävät samanaikaisesti ymmärrystä tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. Laadullisessa tutkimuksessa toinen tutkija ei välttämättä päädy saman aineiston pohjalta samaan tulkintaan.

Tutkimuksen siirrettävyys tarkoittaa tutkimuksen tulosten siirrettävyyttä muihin vastaaviin tilanteisiin. Tutkijan on esimerkiksi kuvailtava tutkimukseen osallistujia ja ympäristöä, jotta lukija voi arvioida tulosten siirrettävyyttä (Kylmä & Juvakka 2012, 129.) Emme ole kertoneet tutkimukseen osallistujista muuta kuin että he ovat vanhempia, jotka ovat tällä hetkellä päivähoitopalvelujen asiakkaina Oulun kaupungin alueella, ja heidän lapsensa on päiväkodissa hoidossa. Tutkimuksen kannalta ei ole olennaista tietää enempää tutkimukseen osallistujista. Olemme myös pitäneet tärkeänä haastateltavien yksityisyydensuojaa, minkä vuoksi olemme raportoineet heistä vain tarvittavan. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineistolla ei pyritä yleistettävyyteen vaan laadukkaaseen aineistoon (Vilka 2005, 126). Laadullisella tutkimuksella ei pyritä tutkimuksen suoraan siirrettävyyteen toiseen ympäristöön.

Reflektiivisyys edellyttää, että tutkimuksen tekijän on oltava tietoinen omista lähtökohdistaan tutkimuksen tekijänä. Tutkimuksen tekijän on arvioitava, kuinka hän vaikuttaa aineistoonsa. (Kylmä & Juvakka 2012, 129.) Tiedostimme tutkimusta tehdessä, että tutkimuksen luotettavuuteen ja puolueettomuuteen saattoi vaikuttaa se, että yksi meistä tiesi ryhmähaastattelussa haastateltavat henkilöt entuudestaan. Pidimme koko analyysivaiheen aikana huolen siitä, että tulkintamme pohjautuvat pelkästään litteroituun aineistoon jotta se, että yksi meistä tiesi ryhmähaastattelun vanhemmat, ei vaikuttanut tutkimustuloksiin. Tämän teimme keskustelemalla yhdessä aineistosta ja merkityksistä, joita aineisto jokaisessa meissä herätti. Tutkimuksen tulee tähdätä luotettaviin tuloksiin sekä yrittää ennakoivasti torjua tulosten väärinkäyttöä ja virheellisiä tulkintoja (Uusitalo 1991, 30). Kuljetimme tämän varmistamiseksi alkuperäistä litteroitua aineistoa mukamme sekä analyysivaiheessa että tulosten raportoinnissa, jotta pystyimme helposti palaamaan alkuperäiseen aineistoon. Lisäksi teimme analyysia mahdollisimman paljon yhdessä ja keskustelimme merkityksistä.

Tutkimuksen laadukkuus liittyy myös tutkimuksen toteuttamisen tarkkaan selittämiseen (Hirsjärvi ym. 2009, 232). Tässä tutkimuksessa siihen pyrittiin kirjoittamalla tutkimuksen toteutus mahdollisimman tarkasti auki. Kerroimme aineiston keräämiseen vaikuttaneet olosuhteet selkeästi. Näitä olivat haastattelun paikka, haastatteluun käytetty aika ja mahdolliset häiriötekijät. Tutkimuksen tuloksia kerrottaessa lisäsimme raporttiin suorita otteita haastattelusta, sillä tämä lisää haastatte-

lusta tehtyjen tulkintojen luotettavuutta ja uskottavuutta. Tutkijoina meidän on kerrottava, mihin perustamme tulkintamme (Hirsjärvi ym. 2009, 233). Ennen haastattelua varmistimme teknisen välineistön kunnon tarkasti, jotta niiden ongelmat eivät olisi heikentäneet tämän tutkimuksen laatua. Tutkimuksen luotettavuutta lisäsi myös se, että haastatteluun osallistuivat ne ihmiset, joiden osallisuutta olimme tutkimassa. Haastattelujen aikana huolehdimme siitä, että haastateltavat ymmärsivät kysymykset oikein ja tarkensimme kysymyksiä tarvittaessa, jos jotakin jäi epäselväksi. Varmistimme myös aina uuteen aihealueeseen siirryttäessä, että haastateltavat ymmärsivät mistä käsiteltävässä aihepiirissä oli kysymys ja mitä käyttämämme käsitteet tarkoittivat. Haastattelu keskeytyi muutaman kerran pienten häiriötekijöiden vuoksi, mutta ne eivät vaikuttaneet haastattelun kulkuun suuresti, sillä keskeytyneestä asiasta pystyttiin sulavasti jatkamaan tilanteen mentyä ohi.

3.7 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää sekä luotettavaa, ja sen tulokset ovat uskottavia, jos tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Hyvä tieteellinen käytäntö on osa tutkimusorganisaatioiden laatujärjestelmää. Tutkimuksessa noudatetaan rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. Tutkimukseen sovelletaan tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia sekä eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Tutkijan ei tarvitse tyytyä joihinkin nimenomaisiin toimeksiantajaa miellyttäviin tutkimustuloksiin, vaan tutkimus tehdään tieteen sääntöjen mukaan (Uusitalo 1991, 31).

Tämän tutkimuksen aineistonkeruutapa oli haastattelu, jossa vanhempiin oltiin suorassa kontaktissa. Vanhempien aktiivista myötävaikutusta edellyttävien tutkimusten tulee perustua heidän vapaaehtoisuuteensa (Uusitalo 1991, 31). Pidimme huolen siitä, että vanhemmat olivat mukana tutkimuksessa vapaaehtoisesti. Yksilöhaastattelun kohdalla vanhempi oli ilmoittanut halukkuutensa osallistua tutkimukseen. Ryhmähaastattelun kohdalla vapaaehtoisuus toteutui siten, että vanhemmille oli ilmoitettu halukkuudesta saada heidät mukaan tutkimukseen, mutta he saivat aikaa miettiä halukkuuttaan osallistua. Emme suostutelleet vanhempia osallistumaan tutkimukseen. Vanhemmat myös ehdottivat itse haastatteluaikaa.

Muita tärkeitä eettisiä periaatteita tässä tutkimuksessa ovat luottamuksellisuus ja yksityisyys (Hirsjärvi & Hurme 2008, 19–20). Luottamuksellisuus edellyttää, että tietoa tutkimuksen osallistu-

jan nimestä ei luovuteta ulkopuolisille. Tutkimustuloksia voi käyttää vain tarkoituksiin, joihin on saatu tutkittavan suostumus. (Uusitalo 1991, 31–32.) Korostimme haastatteluissa vanhemmille sitä, että emme tule luovuttamaan heidän henkilötietojaan tai päiväkotien nimiä eteenpäin. Emme käyttäneet aineistoja litteroidessamme haastateltavien oikeita nimiä. Emme keränneet tai säilyttäneet tunnistetietoja ilman perusteita. Tämän ansiosta haastateltavien henkilötiedot pysyivät varmasti salassa. Jos joku ulkopuolinen olisi vahingossa nähnyt litteroidun aineiston, eivät haastateltavien nimet olisi silloinkaan paljastuneet. Kerroimme haastateltaville myös, että he voivat halutessaan keskeyttää haastattelun milloin vain, jos he niin halusivat.

Haastatteluryhmä koostui ihmisistä, jotka halusivat vapaaehtoisesti osallistua tutkimukseen. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012, viitattu 5.10.2014) mukaan tutkittaville annettava informaatio riippuu tiedonhankintavan luonteesta. Haastatteluun perustuvassa tutkimuksessa tutkittaville kuvataan tutkimuksen aihe ja tutkimusmenetelmä, mitä tutkimukseen osallistuminen tarkoittaa ja kauanko siihen menee aikaa sekä mihin tarkoitukseen tutkimuksen tuloksia tarvitaan. Kerroimme nämä asiat yleisesti vanhemmille tarkoitettussa tiedotteessa (liite 2) sekä tarkemmin haastattelun alussa. Olimme valmiita vastaamaan myös mahdollisiin tarkentaviin kysymyksiin. Päiväkodin henkilökuntaa tiedotettiin tutkimukseen liittyvistä asioista, jotta vanhemmat pystyivät tarvittaessa kysymään myös heiltä asiasta. Vanhemmille kerrottiin myös, että he voivat ottaa meihin yhteyttä tutkimukseen liittyvissä kysymyksissä.

Aineiston litteroinnin jälkeen poistimme alkuperäisen nauhoitetun aineiston asianmukaisesti niin nauhoituslaitteistosta kuin tietokoneiltakin. Tutkimuksen raportoinnin jälkeen poistimme myös tekstiversioina olevat litteroidut aineistot. Emme missään vaiheessa tulostaneet aineistoa paperiversioksi, joten paperiversioiden hävitystä ei tarvinnut tehdä. Varmistimme lopuksi, että litteroitu aineisto on varmasti poistunut meidän kaikkien tietokoneilta.

4 VANHEMPIEN OSALLISUUS KASVATUSKUMPPANUUTENA

4.1 Päiväkodin aloitusvaiheen merkitys vanhemmille

Vanhemmilla oli sekä hyviä että huonoja kokemuksia päivähoiton aloitusvaiheesta. Vanhemmat pitivät tärkeänä rauhallista tahtia ja sitä, että vanhemmilla oli aikaa tutustua päiväkotiin, tehdä vierailuja ja keskustella henkilökunnan kanssa. Vanhemmat pitivät merkittävänä mahdollisuutta tutustua päiväkotiin ennen päivähoiton aloitusta. Tutustumiseen liittyvät käytännöt olivat vanhemmille epäselviä. Vanhemmat toivoivat selkeitä ohjeita päiväkotiin tutustumiseen, koska heille oli epäselvää muun muassa se, kuinka kauan vanhempien oli hyvä olla mukana päiväkodissa ja se, saiko vanhempi syödä päiväkodissa. Vanhemmat puhuivat myös siitä, kuinka tutustumisjaksoilla heillä oli usein tunne siitä, kuinka he olivat henkilökunnan tiellä.

Vanhemmat pitivät hyvää tiedonkulkua merkityksellisenä päivähoiton aloitusvaiheessa. Tässäkin asiassa vanhemmilla oli erilaisia kokemuksia. Vanhemmat olivat tyytyväisiä saamaansa tietoon. Vanhemmat kuitenkin toivoivat, että tietoa olisi tarjolla enemmän ennen päivähoiton aloitusta. Vanhempien mielestä päiväkodissa käytävä aloituskeskustelu on hyvä pitää mahdollisesti jo ennen lapsen päivähoiton aloitusta. Tällöin vanhemmat saisivat heidän toivomaansa tietoa päiväkodin toiminnasta ennakkoon.

Vanhemmat muistelivat, että varsinkin uutena päiväkotipalvelujen käyttäjänä olisi tarvinnut enemmän ohjausta ja neuvoja päiväkodin toiminnasta ja käytännön asioista. Vanhempien mielestä päiväkodissa oletetaan, että vanhemmat tietävät jo valmiiksi miten päiväkodissa toimitaan. Vanhemmat ehdottivat, että perheille, joiden lapset aloittavat ensimmäistä kertaa päiväkodissa, voitaisiin jakaa tietopaketti päiväkodin tärkeistä asioista. Tietopaketti voisi olla esimerkiksi vihko, jossa olisi kerrottu yhteisesti Oulun kaupungin päiväkotien rutiineista ja asioista, joita olisi hyvä miettiä etukäteen ennen päivähoiton aloittamista. Tietopaketti voisi tulla kotiin siinä vaiheessa, kun päiväkotihakemuksen on laittanut vireille tai viimeistään silloin, kun saa vahvistuksen hoitopaikasta.

“ - - että sais jonku semmosen että Oulun päiväkodeissa on tällaiset aloitusrutiinit koska ne varmaan pääpiirteissään on samat.”

Vanhemmat pitivät vanhempainiltoja tärkeinä tiedotuksen väylinä varsinkin päivähoiton aloitusvaiheessa. Haastatteluista ilmeni hyviä kokemuksia aloitusvaiheen vanhempainillasta, jossa oli jaettu paljon tietoa paperilla vanhemmille. Vanhempainilloissa tiedottaminen tapahtuu kokonaisvaltaisesti ja vanhemmat olivat tyytyväisiä siihen, ettei vanhempainillan jälkeen tietoa tarvinnut etsiä monesta eri paikasta.

“ - - ja siellä jaettiin hirveesti paperilla kaikkia tietoa ja kaikille kerralla niinkö ja musta se oli tosi hyvä. Ja siellä sai kysellä - - ”

4.2 Päivittäiset kohtaamiset vanhempien osallisuuden osana

Vanhemmat kokivat, että lapsen päivästä kerrotaan pinnallisesti ja rutiinomaisesti. Vanhempien saama informaatio keskittyi pääasiassa perushoidollisiin asioihin. Vanhempien mielestä lapsen perushoidosta ei ole välttämätöntä keskustella, jos näissä asioissa ei ole tapahtunut mitään poikkeavaa. Vanhemmat halusivat kuulla enemmän yksityiskohtaista tietoa lapsen päivän aikana tekemistä asioista kuten mitä lapsi on leikkinyt ja onko leikkinyt muiden lasten kanssa.

Vanhemmat kokivat, että heidät otetaan aina henkilökohtaisesti vastaan aamulla lasta tuodessa myös kiireen keskellä. Aamuisin vanhemmat kokivat saavansa mahdolliset lapseen liittyvät asiat kerrottua. Vanhemmat kokivat, että iltapäivisin keskustelulle oli kuitenkin enemmän aikaa. Vanhemmat pitivät tärkeänä mahdollisuutta rauhallisiin keskusteluihin työntekijöiden kanssa kasvotusten tai puhelimitse. Tärkeää oli myös tieto siitä, että päiväkodin johtaja on mahdollista saada kiinni sähköpostilla. Vanhempien mielestä päivittäiset kanssakäymiset työntekijöiden kanssa olivat tärkeimpiä yhteistyön kannalta. He kokivat, että hoitopäivien aikana tapahtuva yhteydenpito oli riittävää ja että ilmapiiri oli henkilökunnan puolelta vastaanottavainen. Vanhemmat, joiden lapsella on sopimus vähäisemmästä palveluntarpeesta, kokivat myös, että hoitopäivien sopimiseen tarvittaisiin enemmän joustavuutta. Erityisesti sellaisina päivinä, jolloin päiväkodissa mennään esimerkiksi retkeilemään, vanhemmat toivoivat joustavuutta hoitopäivän vaihtamiseen.

“ - - aina on ollu helppo viiä sinne ja aina on ollu semmonen olo että on se lapsi huomattu. ”

“Tottakai jos on jotaki asiaa että pittää sanoa nii sen saa sanottua mutta mittään niinku ylimäärästä, meillä ainaki se on iltapäivällä sitte helpompi.”

4.3 Päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö

Vanhemmat kokivat vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden yhteiset toimintatavat tärkeiksi yhteistyön kannalta. Vaikka yhteisistä toimintatavoista oli keskusteltu vanhempien kanssa, kokivat he, että niistä olisi tärkeää keskustella vieläkin enemmän. Yhteisistä toimintatavoista päättäminen ja niiden mukaan toimiminen mahdollistaisi johdonmukaisen toiminnan niin kotona kuin päiväkodissakin. Jos yhteiset toimintaperiaatteet olisivat selkeästi kaikkien tiedossa, helpottaisi se vanhempien mielestä kotona tehtävää kasvatustyötä.

“ - vielä enemmän varmaan vois olla sitä, että päiväkodin kans sovitaan miten tehdään että miten ne tekkee ja miten me ettei ihan nii tarkasti ehkä niitä käyä läpi. “

Vanhemmat painottivat työntekijöiden pysyvyyden tärkeyttä. Työntekijöiden pysyessä samoina, ehtii työntekijöiden ja vanhempien välille muodostua avoin ja tuttavallinen suhde. Tuttavallinen suhde helpottaa vanhempien ja työntekijöiden välistä asioista keskustelua. Vanhempien on myös helpompi ottaa perheen asioita puheeksi tutun henkilökunnan kanssa.

“Se on ollu hirveen hyvä että koko talven ollu samat hoitajat et vaikka on sairastellu mut jotenki ne aikuiset on siellä, ei oo vaihtunu - -”

Vanhemmilla oli kokemuksia myös päiväkodin organisaatiomuutoksista. Päiväkodin henkilökunnan muutokset olivat vanhempien mielestä harmillisia, ja vanhemmat toivoivat, että heitäkin tiedotettaisiin niistä. Vanhemmista oli ikävää, kun heille ei kerrota esimerkiksi työntekijän vaihtumisesta tai jonkun henkilökunnan jäsenen pois lähtemisestä. Myös opiskelijoiden ja muiden päiväkodissa väliaikaisesti työskentelevien henkilöiden esittely on vanhemmille tärkeää, koska vanhemmat haluavat tietää, ketkä ovat heidän lastensa kanssa päivisin.

“Että se ois ollu alottavien lasten kannalta kivempi jos ois ollu ne muutokset tiedossa jo ennen sitä alkua. Mutta semmosta nyt aina sattuu.”

“ - - se että siellä tosi paljo vaihtu henkilökunta ja ko aamulla meni niin jännitti vähä että onko siellä yhtään tuttua hoitajaa.”

Vanhemmat kokivat, että heidän tuli itse olla aktiivisia, jos he halusivat saada jonkin perhettä koskevat asian henkilökunnan tietoon. Vanhemmat eivät siis olettaneet, että henkilökunta olisi jatkuvasti kyselemässä heiltä perheen asioista. Vanhemmat toivoivat, että työntekijöillä olisi riittävästi aikaa vanhemmille, jotta keskustelu henkilökunnan kanssa olisi ylipäätään mahdollista. Vanhempien mielestä erityisesti avoimuus ja tuttuus vanhempien ja henkilökunnan välillä on tärkeää.

“ - - kyllä niillä on aikaa, se vaan pitää ite olla mun mielestä sitten aktiivinen. Että kyllä hekin sitten tulevat kertomaan, mutta jos itellä painaa joku asia mieltä niin sitten pitää vaan niinku rohkeesti.”

Vanhemmat kokivat tärkeäksi vanhemmille tärkeiden asioiden huomioimisen ja eteenpäin viemisen. Jos esimerkiksi lapsesta oli jonkinlainen huoli, vanhemmat kokivat tärkeäksi, että se otetaan puheeksi henkilökunnan kanssa. Tässäkin asiassa vanhemmat painottivat vanhemman omaa aktiivisuutta asian puheeksi ottamisessa. Vanhemmat toivoivat, että henkilökunta veisi asiat eteenpäin ja tarjoaisi perheelle tukea ja apua huolesta tiedon saatuaan.

“- - meillä esimerkiksi tyttöä kiusattiin jonkun verran tossa. Että siihen kyllä puuttuivat tosi mukavasti sitten heti kun se tieto heille asti meni.”

4.4 Vastuuaikuisuuden merkitys vanhemmille

Vastuuaikuisuutta vanhemmat pitivät pääasiassa tärkeänä asiana varsinkin pienten lasten kohdalla. Vastuuaikuisen koettiin osaavan kertoa lapsen asioista parhaiten. Vastuuaikuisuudessa vanhemmat arvostivat jatkuvuutta eli sitä, että lapsen asioihin liittyvät keskustelut käytiin aina saman henkilön kanssa. Haastatteluissa vanhemmilta tuli kuitenkin viestiä siitä, kuinka vastuuaikuisuus ei näy arjessa, vaan kaikkien henkilökunnan jäsenten kanssa tulee keskusteltua yhtä paljon. Vastuuaikuista ei koeta ainoaksi ihmiseksi, jolle päiväkodissa voi puhua. Vanhemmat olivat sitä mieltä että tärkeämpää olisi se, että kaikki ryhmän aikuiset tietäisivät lapsen liittyvistä asioista, pelkän vastuuaikuisen sijasta. Pienryhmätoimintaa kaikki vanhemmat sen sijaan pitivät positiivisena ja toimivana toimintamallina.

“- - mää en ajattele että se ois ainoa semmonen kenelle voisin mennä puhumaan jos mua huolestuttais lapsessa joku tai jos jotaki ois tapahtunu tai jos meillä olis perheessä jotakin mitä täällä

pitäis tietää. Oon sillain avoimuuden kannalla sen kanssa että sen parempi mitä useammalla on sitten tieto niistä hoitajista jos on jotaki.”

4.5 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma vanhemman osallisuuden kannalta

Vanhemmat kokivat, että varsinkin ensimmäisellä kerralla lapsen varhaiskasvatussuunnitelman (vasu) täyttäminen oli hankalaa. Vanhemmat kaipasivat henkilökunnalta enemmän ohjeita vasun täyttämiseen. Jos lapsen kehityksessä ei ollut ongelmia, kokivat vanhemmat vasukeskustelun pelkästään mukavaksi keskusteluhetkeksi. Vanhempien mielestä oli kuitenkin tärkeää, että vasukeskustelu järjestetään säännöllisesti, sillä vasukeskustelussa on mahdollisuus rauhalliseen keskusteluun päiväkodin henkilökunnan kanssa. Tämä ei päiväkodin arjessa useinkaan ole mahdollista. Vanhemmat kokivat, että vasu on enemmän byrokratiaa ja dokumentointia varten kuin vanhempia hyödyttävä. Vasussa läpikäytävät asiat tuntuivat pääasiassa turhilta. Toisaalta vanhemmat kokivat myös hyvänä sen, että lapsen kehitykseen ja toimintaan liittyvät tavoitteet kirjataan ylös. Hyvänä pidettiin myös sitä, että vanhemman kanssa keskusteltiin lapsen kehitykseen liittyvistä asioista myönteisessä mielessä.

“ - jos lapsella ei sinänsä oo tämmösiä ongelmia, nii sit se on vähä semmosta diipadaapaa että nonii no te ootte havainneet että lapsi syö itse ja on sosiaalinen että on havaittu ihan sama, pannaanko tänne kehitystavoitteisiin että lapsi jatkossakin syö hyvin ja on sosiaalinen.”

Vanhempien mielestä vasun paperiversiossa on rajallinen kirjoitustila, minkä vuoksi he ehdottivat, että vasut tehtäisiin jatkossa tietokoneella. Tällöin vasukeskustelussa tehtävä vasun täydennys olisi helpompaa ja nopeampaa. Haastatteluissa nousi esille toivomus siitä, että lapsen vasu olisi mahdollista nähdä myös keskustelun jälkeen. Vasu voitaisiin tallentaa esimerkiksi OmaOuluun, josta se olisi vanhempien ja työntekijöiden nähtävillä milloin vain. Vanhempien puheista nousi esille myös kokemus yhteisten vasukeskusteluajkojen varaamisen vaikeudesta. Ongelmia syntyi varsinkin silloin, kun lapsi ei ollut päiväkodissa kuukauden jokaista päivää. Tällaisissa tilanteissa vasukeskustelun varaaminen tuli ongelmalliseksi aikataulujen yhteensovittamisen takia. Jos keskustelu-aika osui lapsen vapaapäivälle, ei vanhemmat tulo keskusteluun silloin onnistunut, koska lapsen hoito ei tuolloin onnistunut päiväkodilla.

4.6 Sähköisen tiedottamisen merkitys vanhemman osallisuuden toteutumiselle

Vanhemmat kokivat OmaOulun pääsääntöisesti hyväksi ja toimivaksi järjestelmäksi. Eräällä vanhemmista tuli myös idea, että päiväkodin ja neuvolan yhteistyötä voitaisiin myös kehittää OmaOulun kautta. Vanhemmat korostivat, että on tärkeää, että OmaOulusta löytyvät kaikki päiväkodin tiedotteet. Vanhemmilla oli huonoja kokemuksia siitä, kun tiedotteita on puuttunut OmaOulu -palvelusta. Tämä on tuottanut hankaluuksia varsinkin vanhemmille, joiden lapset ovat vain osan kuukaudesta päivähoitossa. Vanhemmat, joiden lapset eivät ole kokoaikaisessa hoitossa, eivät käy päiväkodilla yhtä usein kuin muut vanhemmat. Tämä voi johtaa informaatiokatkosiin näiden vanhempien kohdalla, jos asioista on tiedotettu vain päiväkodilla.

Vanhemmat kokivat, että päiväkodin asioista pitäisi tiedottaa aikaisemmin, jotta perheillä olisi aikaa varautua esimerkiksi lapsen tapahtumapäiviin. Vanhemmat toivoivat työntekijöiltä enemmän aktiivisuutta OmaOulun käyttämiseen ja päivittämiseen. Vanhemmat myös huomauttivat, että sähköisessä tiedottamisessa otettaisiin huomioon henkilökunnan resurssit. Vanhempien mielestä työntekijöille tulisi järjestää aikaa OmaOulun päivittämiseen työpäivän aikana. Vain tällä tavalla palvelua tulisi oikeasti hyödynnettyä ja käytettyä. Sähköisen tiedottamisen lisäksi työntekijöiden olisi myös hyvä mainita suullisesti tai kirjallisesti ryhmän sisällä uusista tiedotteista ja asioista. Tärkeintä vanhempien mielestä kuitenkin oli se, että kaikki päiväkodin tiedotteet löytyvät OmaOulusta.

“ - - se on ollu itelle ehkä kaikista haasteellisin tuo koska me ollaa vaan se 13 tai 12 päivää kuussa niin ensinnäkin sitten suunnitella ne päivät koska oishan se mukava jos lapset pääsis tai ainaki joihinki pääsis, ei nyt tarvi jokkaiseen tapahtumaan päästä, että sattuu hoitopäivä. Mutta sillain niinkö että ois ne tiedossa ihan hyvissä ajoin että voi sitten suunnitella niitä hoitopäiviä niittenki mukaan.”

Vanhemmat pitivät hyvänä ajatuksena sitä, että lapsiryhmistä otettaisiin valokuvia tai esimerkiksi kirjoitettaisiin tarinoita yhdessä lasten kanssa ja lisättäisiin näitä OmaOuluun vanhempien nähtävälle. Vanhemmat painottivat kuitenkin valokuvien ottamisessa sitä, että jokaisella vanhemmalla on myös oikeus kieltää oman lapsen kuvaaminen päiväkodissa.

Vanhemmat toivoivat selkeitä ohjeita ja esimerkkejä OmaOulu -palveluun sen käyttämisestä. Esimerkiksi hoitopäivien ilmoittaminen OmaOulu -palvelussa koettiin niin helpoksi kuin monimut-

kaiseksikin. Päivien ilmoittamiseen tarvittaisiin siis selkeämpiä ohjeita. OmaOulu palvelusta pitäisi tulla sähköpostiin ilmoitus, kun palveluun on lisätty jotakin. Vanhemmilla oli kokemusta siitä, että sähköpostiin ei ole tullut tuota luvattua ilmoitusta. Vanhempien mielestä olisi hyvä, jos sähköpostiin tulevassa viestissä lukisi, että mitä OmaOuluun on lisätty. Tällöin vanhemman ei tarvitsisi aina kirjautua OmaOuluun jokaisen tiedotteen vuoksi.

Sosiaalisen median käytöstä päiväkodin tiedottamisessa vanhemmat eivät innostuneet. Vanhemmat eivät kokeneet, että päiväkotimaailmassa olisi tarpeellista olla sellaista sosiaalisen median välinettä jolla päiväkotiin voisi olla yhteyksissä muulloin kuin päiväkotipäivän aikana. Sosiaalisen median mahdollisen käytön päiväkodissa vanhemmat kokivat liian julkiseksi. Vanhemmat painottivat sitä, että lapsen tietojen tulisi olla hyvin suojattuina ja salasanojen takana. Vanhempien mielestä OmaOulun kaltaisia palveluita tulisi kehittää paremmiksi, eikä siirtyä sosiaalisen median käyttöön.

“Sitte kuiteski ku nämä on vielä sen verran pieniä nii se ei heitä hyödytä mitenkään eikä kaikki vanhemmat oo facebookissa.”

5 VANHEMPIEN OSALLISUUS PÄIVÄKOTIYHTEISÖSSÄ

5.1 Vanhempi päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa

Vanhemmille päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) oli tuntematon. Päiväkodin vasulla ei osan vanhempien mielestä ollut minkäänlaista käytännön merkitystä vanhemmille. Vanhemmat eivät kokeneet päiväkodin vasua tärkeäksi esimerkiksi päiväkodin valintaan vaikuttavaksi tekijäksi. Tärkeintä vanhemmille päiväkodin valinnassa oli päiväkodin sijainti. Vanhemmat pitivät kaikesta huolimatta hyvänä sitä, että päiväkodin vasu on olemassa. Päiväkodin vasua toivottiin kaikille nähtäväksi ja luettavaksi. Vanhemmat toivoivat myös, että vanhemmilla olisi mahdollisuus vaikuttaa vasun sisältöihin. Vanhempien mielipiteitä vasuun voitaisiin vanhempien mielestä selvittää esimerkiksi opiskelijoiden tekemillä kyselyillä.

“ - - jonkinlainen kuulemistilaisuus tai joku vastaava - - vaikka että jotku opiskelijat niin tekiskö ne vaikka vanhemmille jonku kyselyn että mitkä ne ois ne tietyt asiat mitkä sieltä nousee. Sitten vois päiväkotiki ehkä sitten vastata niihin.”

5.2 Vanhempien osallisuus päiväkodin järjestämässä tapahtumissa

Vanhemmat eivät juurikaan osallistuneet päiväkodin järjestämien tapahtumien suunnitteluun. Vanhemmat kokivat olevansa tapahtumien osalta enemmänkin vastaanottavana osapuolelana. Halukkuutta varsinkaan suurten tapahtumien suunnitteluun ei myöskään vanhemmilla juurikaan ollut ja vanhemmat pitivät hyvänä, että työntekijät suunnittelevat isommat juhlat. Pienen mittakaavatapahtumien suunnittelussa mukana olemiseen vanhemmilta sen sijaan tuli kannatus- ja vanhempien mielipiteiden sekä ideoiden kuuntelua tapahtumia suunniteltaessa pidettiin suotavana. Vanhemmat halusivat, että päiväkodin tapahtumissa näkyisi mahdollisimman paljon lasten tekeminen ja että ne olisivat mahdollisimman paljon lasten näköisiä.

Haastatteluissa ilmeni se, että vanhemmat eivät kokeneet päiväkoteja yhteisöllisinä paikkoina. Yhteisöllisyyden puute päiväkodeissa oli vanhempien mielestä harmillista ja vanhemmat halusivat lisää yhteisöllisyyttä päiväkoteihin. Vanhemmat puhuivat “meidän päiväkotiki” -hengestä, jota voitaisiin luoda erilaisilla yhteisöllisillä tapahtumilla. Tapahtumista toivottiin pieniä, esimerkiksi vain oman ryhmän tapahtumia, joissa olisi mahdollisuus tutustua muiden lasten vanhempiin. Van-

hemmat halusivat päiväkodeista paikkoja, joista voisivat olla ylpeitä niin työntekijät, lapset kuin vanhemmatkin.

“Että eihän sen tarvi olla oikeesti mittään kovin, se voi olla vaikka joku ryhmän oma sählyturnaus. Vaikka isät vastaan lapset, joku ihan tämmönen vaan.”

5.3 Vanhempainoimikunta päiväkodin arjessa

Vanhemmat kokivat, että vanhempainoimikuntaa kuunnellaan päiväkodin toiminnan ja tapahtumien suunnittelussa. Vanhemmat pitivät vanhempainoimikuntaa myös hyvänä keinona tutustua muihin vanhempiin. Vanhemmat olivat sitä mieltä, että vanhempainoimikunnan ideassa oli potentiaalia, toimikuntia ei vain oltu saatu toimimaan kunnolla. Vanhempainoimikunnissa oli vanhempien mukaan ongelmana se, kuinka niissä kaikki toiminta lopulta kaatui muutaman aktiivisen vanhemman harteille. Vanhempainoimikuntien toiminnan aktiivisen toiminnan takaamiseksi ei siis ollut tarpeeksi kiinnostuneita vanhempia. Vanhemmat ehdottivat, että vanhempainoimikunnat voisivat järjestää enemmän kokouksia. Tämä mahdollistaisi asioiden saattamisen ajatuksen tasolta konkreettiseksi. Vanhemmat kokivat, että vanhempainoimikunnan toiminnasta oli tiedotettu hyvin vähän. Vanhemmilla oli myös jonkin verran epäselvyyksiä vanhempainoimikunnan olemassaolosta.

“ - - tuntuu että se on jäänyt tällä hetkellä vaan sille puheen tasolle. Että tämmöistä mitään kauheen konkreettista ei oo tehty.”

“ - - se ehkä vähän polkee paikallaan tietyllä tavalla. Että siinä on sitten paljon mun mielestä tekemistä. Ainahan niissä on vähän semmonen noissa vanhempainjärjestöissä että ne sitten aina kaatuu samat ihmiset niinku jotka siellä on innokkaita - - ”

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tuloksissa selvisi paljon asiaa vanhempien osallisuudesta ja siitä, missä asioissa vanhemmat kokivat olevan kehitettävää heidän osallisuuteensa liittyen. Vanhemmilla oli halukkuutta suurempaan osallisuuteen päiväkodissa ja tiiviimpään yhteistyöhön päiväkodin henkilökunnan kanssa. Tuloksissa painottuivat kasvatuskumppanuus ja siihen liittyvä yhteistyö kodin ja päiväkodin henkilökunnan välillä, päiväkotien yhteisöllisyyden puute sekä tiedottamiseen liittyvät asiat.

Kasvatuskumppanuus on ammatillista toimintaa, jossa vanhemmille järjestetään mahdollisuuksia osallistua omaa lastaan, kuin myös koko päiväkotia koskeviin kasvatuskeskusteluihin (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 31). Kumppanuusperusteisessa yhteistyössä vanhemmat ja henkilöstö jakavat monipuolista tietoa lapsen päivän tapahtumista kotona ja päivähoidossa. Kasvatuskumppanuudessa henkilöstö rakentaa sellaista yhteistyötä, jossa aikuiset niin kotona kuin päiväkodissakin voisivat jakaa ja yhdistää niin tietojaan kuin havaintojaan lapsen tavoista toimia. (Kekkonen 2012, 26, 43.) Vanhemmat haluaisivat tarkempaa tietoa lapsensa päivän kulusta sekä päiväkodin arjen tapahtumista. Näin vanhemmat ja henkilökunta voisivat keskustella avoimemmin lapsen tavoista toimia niin kotona kuin päivähoidosta. Tärkeää yhteistyön ja tiedon molemminpuolisen jakamisen kannalta on vanhempien päivittäinen välitön vuorovaikutus työntekijöiden kanssa. Kaskelan ja Kekkonen (2006, 26) mukaan vanhempien osallisuuden kannustamisen kannalta on merkityksellistä, miten perheen ääni kuuluu päiväkodissa ja millaista tietoa vanhemmat päiväkodista saavat.

Tiedon jakaminen ja avoin yhteistyö ovat tärkeitä vanhempien osallisuuden kannalta. Parhaat ratkaisut tilanteisiin saadaan silloin, kun erilaisille näkemyksille annetaan tilaa ja keskustelun osapuolet saavat kokemuksen kuulluksi tulemisesta (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2014b, viitattu 5.10.2014). Vanhemmat toivoivat vanhempien ja päiväkodin yhteistyötä tiiviimmäksi. Vanhemmat kokivat, että yhteistyön toimivuus on suurelta osin vanhemman omasta aktiivisuudesta ja asenteesta kiinni. Vanhempien mielestä päiväkodin työntekijöiden tulisi kysellä enemmän perheen rutiineista kotona. Työntekijöiden pitäisi olla valmiita keskustelemaan ja sopimaan yhteisistä käytännöistä, joita toteutettaisiin sekä kotona että päiväkodissa.

Osallisuus liittyy vahvasti yhteisöllisyyteen (Turja 2012, 46–48). Osallisuudessa on kysymys jäsenyyden tunteesta yhteisössä ja mahdollisuudesta olla rakentavasti mukana yhteisöllisissä

prosesseissa. Tärkeää vanhempien osallisuudessa on kokemuksellinen puoli eli tunne siitä, että vanhempi kuuluu päiväkotiyhteisöön, jonka jäsen hänen lapsensa on (Kaskela & Kekkonen 2006, 27). Vanhemmat eivät kokeneet päiväkoteja yhteisöllisiksi paikoiksi. He eivät kokeneet, että päiväkodissa olisi mahdollista tutustua muihin perheisiin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena on vanhempien keskinäisen yhteistyön edistäminen (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 32). Päiväkodeissa ei varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukainen toiminta toteutunut vanhempien keskinäisen yhteistyön osalta. Esimerkiksi vanhempaintoimikunta voisi olla yksi väylä yhteisöllisyyden ja vanhempien välisen yhteistyön luomiselle. Vanhempaintoimikunnan toiminnassa vanhemmat voivat tutustua toisiin vanhempiin ja perheisiin. Tätä kautta he saavat yhteisöllisyyden tunnetta ja sitä kautta jäsenyyden tunteen yhteisössä. Kaskelan ja Kekkosen mukaan esimerkiksi osallistamalla vanhempaintoimikunnan toimintaan vanhemmat voivat olla myötävaikuttamassa päätökseen siitä, miten lapsen varhaiskasvatusta toteutetaan. (2006, 26).

Vanhemmat arvostivat sitä, että he pääsivät keskustelemaan henkilökunnan kanssa kahden kesken lapsen asioista, mutta varhaiskasvatussuunnitelman sisältöjä pidettiin ainakin osittain turhina ja itsestään selvinä. Koko päiväkotia koskevista kasvatustaluteluista vanhemmilla ei ollut kokemuksia. Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellään, että vanhempien tulee voida vaikuttaa yksikön varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön sekä osallistua sen arviointiin yhdessä muiden vanhempien kanssa. Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) tulisi olla kokonaisuudessaan vanhempien tiedossa ja yleisesti luettavissa. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 32). Päiväkodin vasusta vanhemmilla ei juurikaan ollut minäkäänlaista tietoa, joten sen osalta vanhempien osallisuus ei toteutunut. Vanhemmilla ei ollut tietoa, mikä päiväkodin vasu on tai missä se on esillä.

Sähköisestä tiedottamisesta ja tiedonkulusta on tulossa yhä isompi osa nykypäivää, sillä palveluita sähköistetään yhä enemmän. Verkkoviestinnällä on keskeinen rooli organisaation kokonaisviestinnässä ja useinkin ajankohtaisen tiedon odotetaan julkaistavan ensimmäisenä verkkopalvelussa (Pohjanoksa, Kuokkanen & Raaska 2007, 11). Viestinnän tulisi olla johdonmukaista, jotta se palvelisi vanhempia. Vanhempien kannalta tärkeintä on se, että kaikki informaatio löytyy samasta paikasta. Tämän vuoksi sähköistä tiedottamista pidettiin parhaana tiedottamisen muotona. Viestinnän välineet muuttuvat ajan kuluessa ja on luonnollista, että kulloinkin käytetään niitä viestinnän välineitä, joilla halutut kohderyhmät tavoitetaan parhaiten. Verkon kautta tapahtuva viestintä on kasvava ilmiö myös julkishallinnon puolella. (Karhuniemi 2013, 131.)

Vanhempien on tiedettävä, mitä päivähoitopäivä sisältää ja mitä silloin tapahtuu, jotta he pystyvät osallistumaan sen kehittämiseen ja arvioimiseen. (Keskinen & Virjonen 2004, 12). Vanhemmat pitävät OmaOulua hyvänä tiedottamisen kanavana, mutta kehittäisivät OmaOulun käyttämisen ohjeistusta. Vanhempien mielestä vanhempien osallisuutta tukisi hyvin myös erilaisten kuvien lisääminen OmaOuluun lapsen oman ryhmän sivuille, josta he näkisivät konkreettisesti mitä heidän lapsensa ovat päiväkodissa päivän aikana tehneet. OmaOulu on vanhempien mielestä potentiaalinen yhteistyön kanava kodin ja päiväkodin välillä. Palvelua voisi kehittää myös niin, että neuvolan kanssa tapahtuva yhteistyö tulisi näkyväksi verkkopalvelussa. OmaOulun kaltaisia palveluita tulisi kehittää paremmiksi, sillä sähköinen viestintä lisääntyy tulevaisuudessa yhä enemmän.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön aihetta valitessamme osallisuus tuntui mielenkiintoiselta ja keskeiseltä aiheelta sosionomin ammattia ajatellen. Opinnäytetyöprosessin kuluessa meidät yllätti osallisuuskäsitteen moninaisuus ja vaikeus. Olemme koko opinnäytetyöprosessin ajan joutuneet pohtimaan aihetta ja käyneet useaan otteeseen keskusteluja siitä, miten ymmärrämme osallisuuden käsitteen. Koimme myös osaltamme vaikeaksi osallisuuden ja kasvatuskumppanuuden välisen suhteen, koska vanhempien osallisuus todentuu päiväkodissa muun muassa kasvatuskumppanuutena, josta on paljon kirjallisuutta. Emme juurikaan löytäneet tietoa vanhempien osallisuudesta päiväkodissa. Yleisesti tietoa löytyi pääasiassa lasten ja nuorten osallisuudesta. Kirjallisuudessa puhuttiin enemmän kasvatuskumppanuudesta ja yhteistyöstä. Tämän vuoksi jouduimme miettimään niitä asioita, jotka todentavat vanhempien osallisuutta päiväkodissa ja etsimällä tietoa vanhempien osallisuudesta niiden asioiden pohjalta. Pyrimme tietoperustassa käsittelemään keskeisenä teemana osallisuutta, mutta kasvatuskumppanuus ja sen toteutuminen vanhempien kannalta nousee kuitenkin keskeiseen rooliin.

Opinnäytetyömme aikataulutuksen ei tutkimussuunnitelman ja tutkimusluvan saamisen kannalta toteutunut suunnitellun mukaisesti. Saimme tutkimussuunnitelman valmiiksi huhtikuun lopussa ja tämän vuoksi pidimme haastattelut vasta kesäkuun alussa. Haastattelun ajankohdan sijoittuminen kesälomien alkuun saattoi vaikuttaa vanhempien innokkuuteen lähteä mukaan tutkimukseen. Jouduimme muuttamaan nopeasti kesän alussa alkuperäistä haastattelusuunnitelmaa ilmoittautuneiden vähäisen määrän vuoksi. Opinnäytetyön valmistumisen takaamiseksi meidän täytyi tuolloin tehdä ratkaisu, että etsimme toiseen haastatteluun vanhemmat muualta kuin yhteistyöpäiväkodiltä. Analyysivaiheessa jouduimme pohtimaan hyvin paljon sitä, vaikuttiko haastattelun aineistoon tai tutkimuksen luotettavuuteen se, että yksi meistä tiesi entuudestaan ryhmähaastatteluun osallistajat. Koimme ratkaisumme kuitenkin tutkimuksen toteutumisen kannalta hyväksi.

Koimme analyysivaiheen vaikeaksi työvaiheeksi. Teimme analyysiä pääasiassa kesällä tutkimuskirjallisuuden pohjalta. Kirjallisuudessa analyysin vaiheet oli kerrottu hieman eri tavalla kirjasta riippuen. Tämä oli hämmentävää ja vaikeutti työskentelyämme. Ensimmäisen tutkimuksen tekijöinä meillä tuli virhe analyysintekovaiheessa alaluokkien luomisessa. Varmistimme kuitenkin tutkimustuloksia kirjoitettaessa, miten kirjoittamamme asiat oli mainittu alkuperäisessä litteroidussa aineistossa. Raportointivaiheessa analyysiä aukikirjoittaessa meidän täytyi lukea jälleen moneen

kertaan teorian tietoa sisällönanalysista. Huomasimme tekemämme virheen vasta, kun olimme tekemässä jo johtopäätöksiä ja pohdintaa. Näin jälkikäteen tiedämme kuitenkin miten toimia ja mihin asioihin tulee kiinnittää huomiota, jos tulevaisuudessa teemme tutkimusta.

Koimme tulosten kirjoittamisen helpommaksi kuin johtopäätösten tekemisen. Johtopäätösten kirjoittamisessa meillä meni paljon aikaa ja meillä oli hankaluuksia tuoda ilmi keskeisimpiä ja tärkeimpiä tuloksia ja tehdä niistä johtopäätöksiä. Johtopäätösten tekemiseen meni suunniteltua kauemmin aikaa, mikä hidasti opinnäytetyön valmistumista. Ylipäättäensäkkin yllättävää oli se, kuinka eri työvaiheet olivat todella aikaa vieviä. Opinnäytetyöprosessin alussa ajattelimme, että kolmen tutkijan mukanaolo nopeuttaisi työskentelyämme. Näin ei kuitenkaan ollut, vaan kolmen tutkijan yhteistyö toi mukanaan myös hidastavia tekijöitä, kuten aikataulujen yhteensovittaminen ja eriävät mielipiteet.

Tavoitteena oli tehdä käyttäjälähtöinen tutkimus. Käyttäjälähtöisyys tulee tutkimuksessamme esille siinä, että tutkimukseen osallistuivat juuri ne, joiden osallisuutta olemme tutkimassa, eli vanhemmat. Koemme, että valitsemamme tutkimusmenetelmä oli toimivin, koska halusimme korostaa vanhempien roolia tiedontuottajina. Opettelimme opinnäytetyöprosessin aikana käytännötpainotteista tutkimuksellista osaamista ja uuden tiedon tuottamista. Toimimme parhaimpamme mukaan tutkimuseettisten periaatteiden mukaisesti koko prosessin ajan. Tavoitteena oli kehittyä tiedon etsijöinä sekä tiedon kriittisinä käyttäjinä. Meillä ei ollut aiempaa kokemusta laadullisen tutkimuksen tekemisestä. Koemme, että lähdekriittisytemme kehittyi opinnäytetyöprosessin aikana. Keskustelimme yhdessä eri lähteiden luotettavuudesta ja jätimme mielestämme epäluotettavia lähteitä kokonaan pois työstämme.

Tavoitteena oli saada tutkimuksesta sellaista kokemuksiin perustuvaa tietoa, jota voimme tulevina lastentarhanopettajina hyödyntää työssämme. Koemme, että tämä tavoite täyttyi kattavasti. Saimme vanhemmilta tärkeää tietoa siitä, miten työntekijän kannattaisi toimia työssään mahdollistaakseen osaltaan vanhempien osallisuuden. Tätä tietoa voimme käyttää tulevaisuudessa työme kehittämiseen. Tavoitteenamme oli luoda myös luonteva ja keskusteleva ilmapiiri haastatteluihin. Onnistuimme tässä mielestämme hyvin. Ryhmähaastattelun haastateltavat olivat toisilleen entuudestaan tuttuja, joka oli omalta osaltaan vaikuttamassa myönteisesti keskustelun ilmapiiriin. Vaikka haastattelun ilmapiiri oli hyvin keskusteleva, olisimme haastattelijoina voineet olla vielä enemmän keskustelun johdattelijan roolissa kysymysten kyselijän roolin sijaan.

Opinnäytetyön tekeminen oli ammatillisen kasvun kannalta hyvin merkittävä prosessi. Opinnäytetyön tekemisen ja osallisuuden ilmiön tarkan pohtimisen myötä pystymme tulevassa työssämme sosiaalialan kentällä ottamaan paremmin huomioon asiakkaiden näkökulman ja kokemusten merkityksen. Osaamisemme lisääntyi erityisesti tutkimuksen aiheen eli päiväkotipalveluita käyttävien vanhempien osallisuudesta ja sen käytäntöön viemisestä. Osa meistä teki opinnäytetyöprosessin aikana sijaisuuksia päiväkoteihin. Huomasimme jo tuolloin kiinnostavamme huomiota vanhempien tässä tutkimuksessa kertomiin kokemuksiin ja ohjaavamme toimintaamme niiden pohjalta.

Jatkotutkimusideoita opinnäytetyöprosessin aikana nousi esille kaksi. Vanhemmat toivoivat Oulun kaupungin varhaiskasvatukselle yhteistä tietopakettia, johon koottaisiin tietoa päiväkodista ja siitä mitä perheen tulee ottaa huomioon lapsen aloittaessa päivähoiton. Tämän voisi toteuttaa opinnäytetyönä tai suurempana projektina. Tutkijat voisivat tehdä aiheesta vanhemmille kyselyn ja selvittää millaista tietoa vanhemmat toivoisivat tietopaketin sisältävän. Näin tietopaketista tulisi käyttäjälähtöinen ja juuri vanhemmille suunnattu. Toisena jatkotutkimusideana esille nousi idea vanhempien osallisuuden tutkimisesta päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa ja arvioinnissa. Tutkimustulostemme mukaan päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa ei ole konkreettisesti tuotu vanhemmille näkyväksi osaksi päivähoitoa. Varhaiskasvatussuunnitelman suunnitteluun ja arviointiin osallistuminen ei ole myöskään vanhempien kannalta toteutunut. Vanhempien toiveena oli, että opiskelijat voisivat tehdä vanhemmille kyselyn päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman sisällöistä. Päiväkodit voisivat kyselyn jälkeen hyödyntää sen tuloksia päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa. Näin myös vanhempien mielipiteet tulisivat huomioituiksi.

Opinnäytetyöprosessin loppuvaiheessa saimme tiedon siitä, että Oulun kaupunki on lopettamassa OmaOulu-palvelun 1.12.2014. Kaupungin sähköisen asiointin palvelut siirtyvät tuolloin uuteen osoitteeseen. (Oulun kaupunki 2014e, viitattu 13.11.2014.) Saimme tutkimuksessamme positiivista palautetta OmaOulu-palvelusta. Vanhempien selkeä viesti oli se, että he kokivat sähköisen tiedottamisen ehdottomasti parhaaksi tiedottamisen muodoksi ja että sähköiseen tiedottamiseen tulisi panostaa ja käyttää enemmän resursseja. Toivomme, että kaupunki kehittää sähköisen asiointin palveluitaan entistä käyttäjälähtöisempään suuntaan, jotta ne olisivat mahdollisimman helpokäyttöisiä niin asiakkaille kuin niitä työssään käyttävälle henkilökunnalle.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Neljäs, uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. 2. painos. Hamina: Akatiimi.

Eskola, J & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa J. Aaltola (toim.) & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 24–42.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu - teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino: Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Karhuniemi, T. 2013. Yhteistyön muodot ja viestinnän välineet. Teoksessa A-L. Lämsä (toim.) Verkosto vahvaksi: Toimiva vuorovaikutus perheen kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus, 105–133.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena: varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.

KvaliMOTV. 2014. Viitattu 5.10.2014 http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_4.html.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2012. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Laine, T. 2010. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltonen & R. Valli. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus. 28-45.

Laki lasten päivähoidosta. 19.1.1973/36

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOY.

Määttä, P. 1999. Perhe asiantuntijana: erityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Jyväskylä: Atena (Gummerus).

Määttä, P. & Rantala, A. 2010. Tavallisen erityinen lapsi: Yhdessä tekemisen toimintamalleja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mönkönen, K. 2002. Dialogisuus kommunikaationa ja suhteena: Vastaamisen, vallan ja vastuun merkitys sosiaalialan asiakastyön vuorovaikutuksessa. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus.

Oulun kaupunki. 2014a. OmaOulu Varhaiskasvatus. Viitattu 2.10.2014
<https://www.omaoulu.fi/web/guest/varhaiskasvatuspalvelut>.

Oulun kaupunki. 2014b. Oulussa jokainen kuuluu vaikuttaa. Viitattu 3.1.2014
<http://www.ouka.fi/oulu/yhteisotoiminta/osallisuuden-ja-vaikuttamisen-ohjelma>.

Oulun kaupunki. 2014c. Sopimus vähäisemmästä palveluntarpeesta. Viitattu 4.11.2014
<http://www.ouka.fi/oulu/paivahoito-ja-esiopetus/sopimus-vahaisemmasta-palveluntarpeesta>.

Oulun kaupunki. 2014d. Tietoa OmaOulusta. Viitattu 2.10.2014
<https://www.omaoulu.fi/web/guest/tietoa-omaoulusta>.

Oulun kaupunki. 2014e. Tiedote OmaOulu-palvelun päättymiseen liittyvistä toimenpiteistä. Viitattu 13.11.2014 <https://www.omaoulu.fi/>.

Oulun kaupunki. 2013a. Oulun varhaiskasvatussuunnitelma 2013-2015. Viitattu 2.2.2014 http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=600e7e2c-74b6-48a1-9cff-8c30f8648e1f&groupId=112792.

Oulun kaupunki. 2013b. Varhaiskasvatuksen hankkeet. Viitattu 20.11.2013 <http://www.ouka.fi/oulu/paivahoito-ja-esiopetus/hankkeet>.

Oulun kaupunki. 2011. Uudessa Oulussa jokainen kuuluu ja vaikuttaa: Kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamisen ohjelma. Viitattu 3.1.2014 http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=c097472a-4fa4-4893-97b8-a2dae78677e0&groupId=74216.

Palsinajärvi-Äikäs, E., Ek, J. & Koistinen, A. 2012. Osallisuuden voima -projekti: projektisuunnitelma. Julkaisematon lähde.

Pitkäranta, A. 2010. Laadullisen tutkimuksen tekijälle. Satakunta: Satakunnan AMK. Viitattu 7.3.2014 http://www.samk.fi/download/13153_Laadullisen_tutkimuksen_tyokirja_APitkaranta.pdf.

Pohjanoksa, I., Kuokkanen, E. & Raaska, T. 2007. Viesti verkossa - Digitaalisen viestinnän käsikirja. Juva: WS Bookwell Oy.

Pötsönen, R. & Pennanen, P. 1998. Ryhmähaastattelu ja sen käyttömahdollisuudet terveystutkimuksessa. Teoksessa R. Pötsönen & R. Välimaa. (toim.) Ryhmähaastattelu laadullisen terveystutkimuksen menetelmänä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 1–18.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Helsinki: Stakes.

Sosiaaliportti. 2012. Sosionomi (AMK) -tutkinto. Viitattu 2.12.2013 http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amk_tutkinto/.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014. Päivähoito on hoitoa, kasvatusta ja opetusta. Hakupäivä 19.3.2014 http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/paivahoito.

Suomen Kuntaliitto. 2013. Varhaiskasvatus. Viitattu 19.3.2014 <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/opeku/vasu/Sivut/default.aspx#anchor-details>.

Suomen perustuslaki. 11.6.1999/731

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2014a. Dialogisuuden muodostuminen ammattilaisen ja perheen välillä. Viitattu 15.10.2014 http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/dialogisuus_ammattilaisen_ja_perheen_valilla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2014b. Mitä osallisuus on? Viitattu 5.10.2014 http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/osallisuus.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.

Turja, L. 2012. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 41–53.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Helsinki: ISBN.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimat eettiset periaatteet. Viitattu 5.10.2014 <http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakoarviointi-ihmistieteiss%C3%A4/periaatteet#1>.

Uusitalo, H. 1991. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Helsinki: WSOY.

Varto, J. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki: Kirjayhtymä.

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

LIITE 1 Teemahaastattelurunko

LIITE 2 Kutsu ryhmähaastatteluun

LIITE 3 Tiivistelmä päiväkodin henkilökunnalle

LIITE 4 Analyysitaulukko

LIITE 5 Yhteistyösopimus

LIITE 6 Tutkimuslupa

Vanhempien osallisuus kasvatuskumppanuutena

Päivähoidon aloitus, tutustumisjakso

- Kertokaa päiväkodin aloituksesta. Millaiseksi koitte päivähoiton aloituksen? Miten teidät otettiin vastaan?
- Millaista tietoa silloin saitte? Millainen tieto on teille tärkeää?
- Millaiseksi kehittäisitte päiväkodin toimintaa päivähoiton aloitusvaiheessa, jotta se palvelisi perheitä mahdollisimman kattavasti?

Lapsen tuonti- ja hakutilanteet

- Millaisiksi koette lapsen aamuiset tuontitilanteet? Entä hakutilanteet?
- Miten päiväkotiki mahdollistaa perheenne asioista keskustelun?
- Millä tavalla lapsenne kanssa työskentelevät aikuiset ovat teille tuttuja?
- Mitä teille kerrotaan lapsenne päivästä? Haluaisitteko kuulla päivästä enemmän vai koetteko saavanne nyt tarpeeksi tietoja?
- Miten toivoisitte päiväkodin henkilökunnan kehittävän toimintaansa tässä asiassa?

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

- Millaiseksi olette kokeneet lapsenne varhaiskasvatussuunnitelman tekemisen?
- Oletteko mielestänne saaneet osallistua siihen tarpeeksi kattavasti?
- Millaiseksi koitte lapsenne varhaiskasvatussuunnitelma-keskustelun?
- Millaiseksi koitte lapsenne varhaiskasvatussuunnitelman arvontikeskustelun?
- Miten kehittäisitte varhaiskasvatussuunnitelmaa? Entä sen tekoa, keskustelua sekä arviointia?

Yhteistyön toimivuus

- Millaiseksi koette lapsenne vastuuikäisen roolin?
- Miten yhteistyö lapsenne vastuuikäisen kanssa toimii?
- Millaiseksi koette pienryhmätoiminnan (omahoitajuus)?
- Koetteko tulleenne kuulluksi?
- Koetteko olevanne osallisia lapsenne päivähoitoon liittyvissä asioissa?
- Millaisia asioita toivoisitte päiväkodilta kodin kanssa tehtävään yhteistyöhön?

Vanhempien osallisuus päiväkotiyhteisössä

Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma

- Millä tavalla teidät on otettu huomioon päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman tekemisessä?
- Millä tavalla suunnitelmasta on informoitu?
- Millaiseksi koette suunnitelman ja sen tärkeyden?
- Miten suunnitelman laadintaa tulisi teidän mielestänne kehittää?

Päiväkodin tapahtumat, vanhempainillat

- Millaisia yhteisiä tapahtumia päiväkotijärjestää? Miten teitä informoidaan päiväkodin päivittäisistä tapahtumista? Millaisia kokemuksia teillä on näistä tapahtumista?
- Miten informaatio kulkee päiväkodin järjestämistä isommista tapahtumista, kuten esimerkiksi kevät/joulujuhlista?
- Millaisiksi koette päiväkodin järjestämät tapahtumat? Koetteko itsenne osallisiksi tapahtumissa ja niiden suunnittelussa?
- Millaisia tapahtumia toivoisitte päiväkodin järjestävän?

Vanhempainoimikunta

- Millaiseksi koette vanhempainoimikunnan? Mitä alueenne vanhempainoimikunta tekee?
- Miten teitä tiedotetaan toiminnasta?
- Millaiseksi koette toiminnan?
- Miten olette osallisina vanhempainoimikunnan toimintaan?
- Koetteko vanhempainoimikunnan tehokkaaksi vaikuttamisen keinoksi? Miten?

Yhteistyön kanavat; OmaOulu

- Millaiseksi koette OmaOulun käytön?
- Miten haluaisitte olla yhteydessä päiväkotiin?
- Millaisilla keinoilla haluaisitte vaikuttaa päiväkotiin ja sen toimintaan?

**3.6. TAI
5.6.2014**

TERVETULOAA

VAIKUTTAMAAN!

Vanhempi, nyt on tilaisuutesi vaikuttaa! Teemme opinnäytetyötä vanhempien osallisuuden kehittämisestä päiväkodissa. Haluamme tietää juuri SINUN kokemuksiasi kasvatuskumppanuudesta, vanhempien vaikuttamismahdollisuuksista päiväkodissa ja yhteistyön toimivuudesta vanhempien ja päiväkodin välillä. Osallistujien nimiä ei julkaista. Pidämme kaksi ryhmähaastattelua näistä teemoista 3.6. ja 5.6. klo 16–18 [REDACTED] tiloissa. Toivottavasti toinen näistä päivistä sopii sinulle. Tarjolla on kahvia ja pullaa sekä rentoa keskustelua! Jos kiinnostuit, ota yhteyttä 28.5. mennessä joko sähköpostiin [REDACTED] tai numeroon [REDACTED]

Teemme opinnäytetyönämme tutkimuksen vanhempien osallisuudesta päiväkodissa. Tarkoituksena on kuvailla vanhempien kokemuksia vanhempien osallisuudesta päiväkodissa sekä heidän ideoitaan vanhempien osallisuuden kehittämiseksi. Tutkimus on osa Oulun kaupungin Osallisuuden voima -projektia, joka toteutuu vuosina 2012–2015. Projekti on toiminnan, johtamisen ja henkilöstön kehittämisprojekti, jonka keskeinen teema on osallisuus. Projektin kohderyhmänä ovat koko uuden Oulun varhaiskasvatuksen henkilöstö ja esimiehet sekä toiminnan piirissä olevat lapset vanhempien kanssa. Tavoitteena on löytää yhtenäinen varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri uuden Oulun alueelle. Tarkoituksena on mm. tehdä näkyväksi, levittää ja juurruttaa varhaiskasvatuksen yksiköissä syntyneitä hyviä käytäntöjä pysyviksi toimintatavoiksi uudessa Oulussa.

Tutkimuksemme on laadullinen tutkimus. Teemme kaksi ryhmähaastattelua, johon osallistuu 3-4 vanhempaa kumpaankin. Osallistujat ovat vanhempia, joiden lapsi on koko- tai osapäivähoidossa. Haastattelu nauhoitetaan, jotta voimme kirjoittaa sen myöhemmin puhtaaksi analysointia varten. Vanhemmat osallistuvat haastatteluun nimettöminä. Myöskään päiväkodin nimeä ei mainita lopullisessa työssä.

Haastattelun teemoja ovat vanhempien osallisuus kasvatuskumppanuutena ja vanhempien osallisuus päiväkotiyhteisössä. Kasvatuskumppanuus vanhempien osallisuutena -teeman alla käsittelemme päivähoiton aloitusvaihetta, lapsen tuonti- ja hakutilanteita, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa sekä yhteistyön toimivuutta. Vanhempien osallisuus päiväkotiyhteisössä -teeman alla käsittelemme päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaa, päiväkodin tapahtumia, vanhempainoimikuntaa ja yhteistyöhön käytettäviä kanavia.

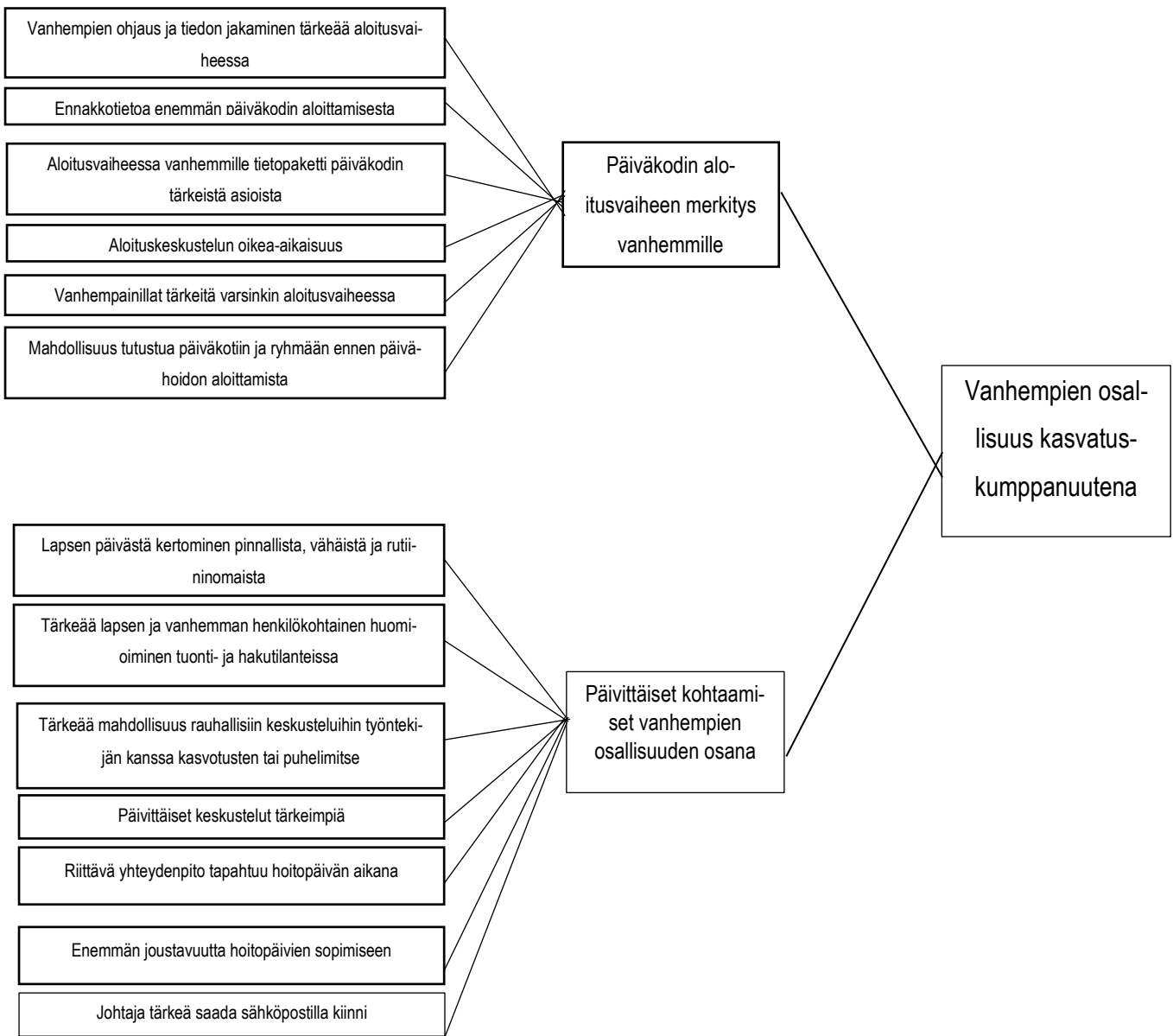
Haastattelu toteutetaan päiväkodin tiloissa, 3.6. ja 5.6. klo 16–18. Vanhempien viimeinen ilmoittautumispäivä on 28.5. Ilmoittautuminen tapahtuu joko sähköpostitse osoitteeseen [REDACTED] tai numeroon [REDACTED]. Meihin voi olla yhteydessä, jos teillä tai vanhemmillä tulee kysyttävää.

Yhteistyöterveisin Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat; Katja Jussila, Meri Tuomikoski ja Laura Tuunainen

Alaluokka

Yläluokka

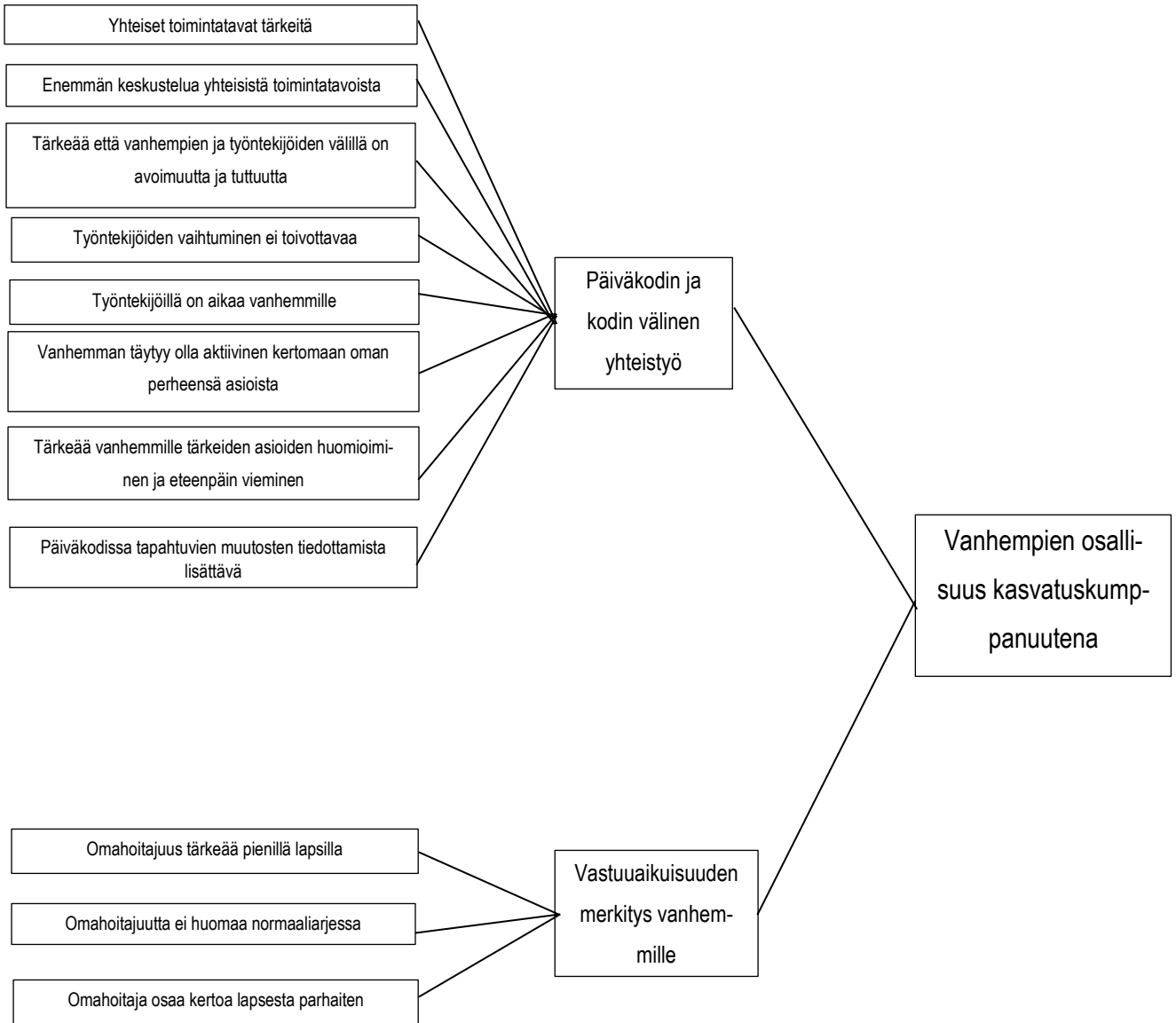
Päälluokka

Alaluokka

Yläluokka

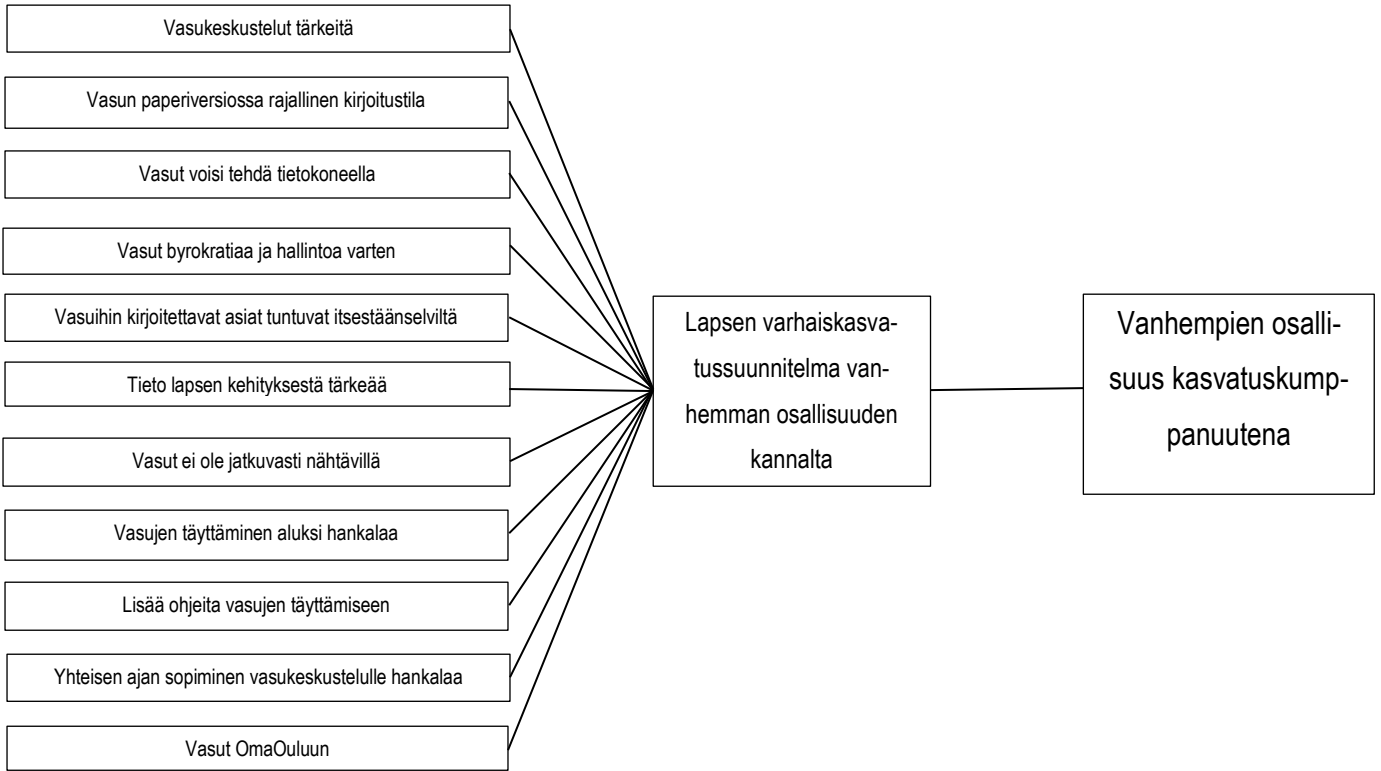
Pääluokka

Alaluokka

Yläluokka

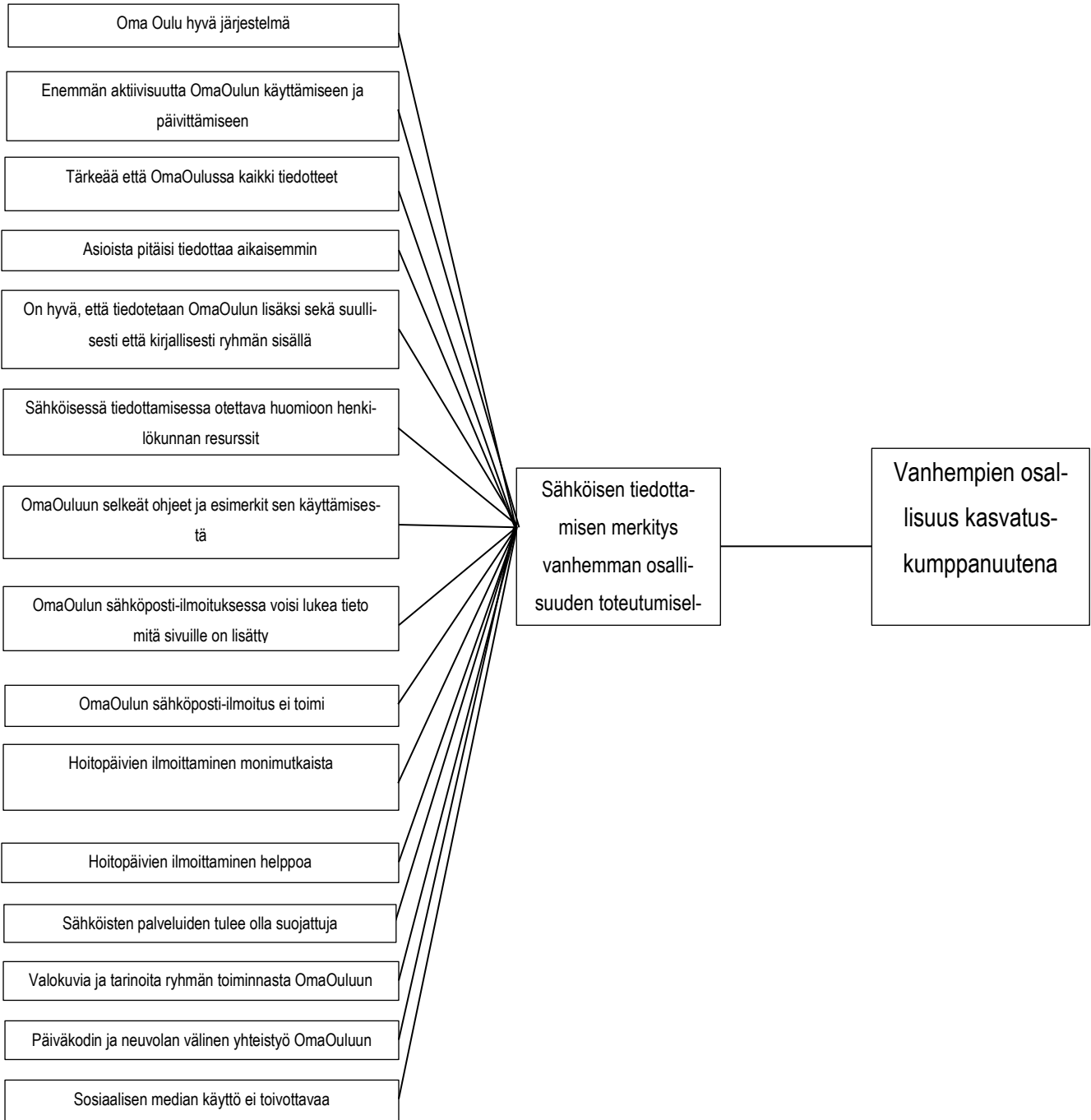
Pääloukka

Alaluokka

Yläluokka

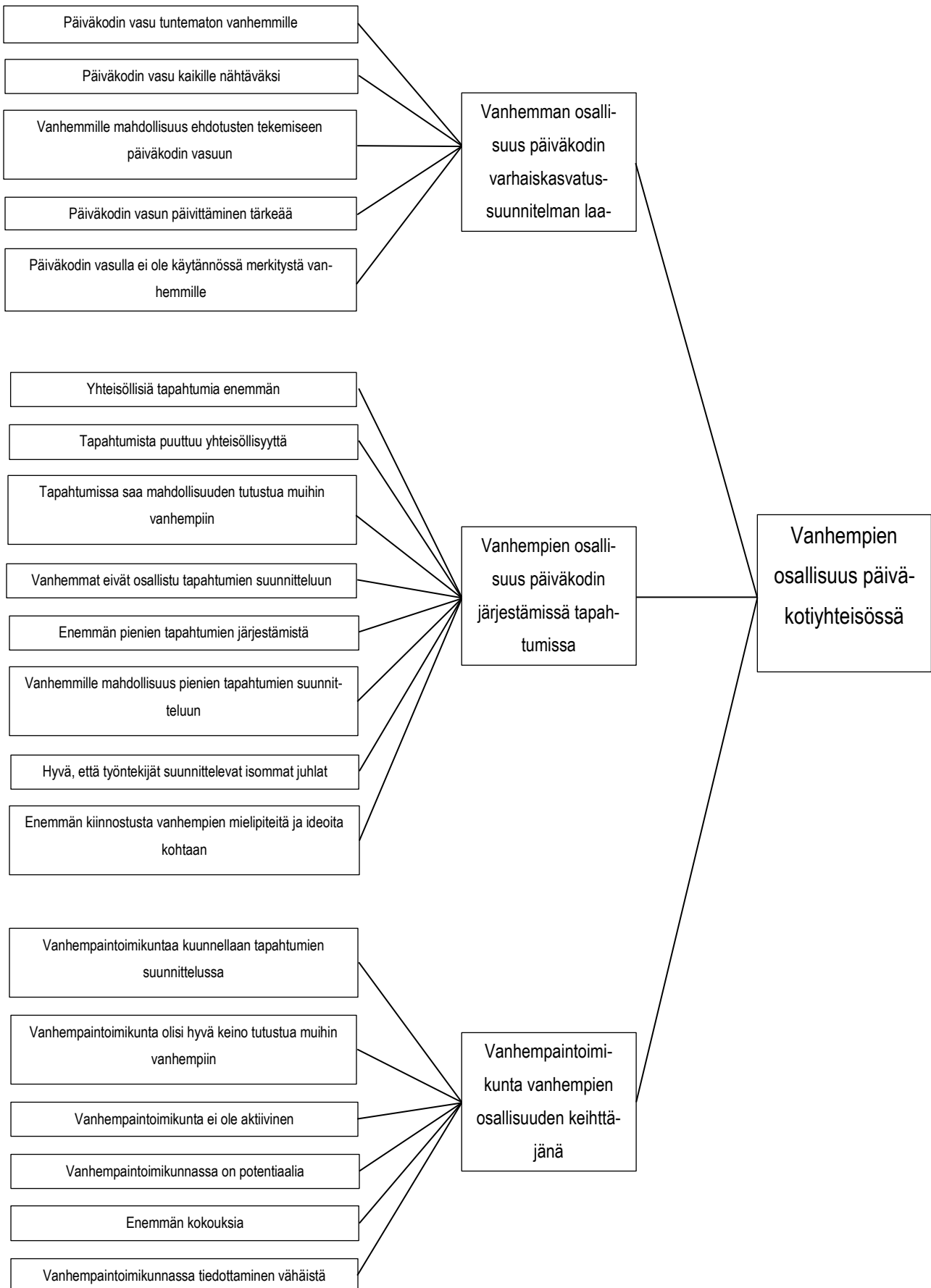
Pääluokka

Alaluokka

Yläluokka

Päälouokka

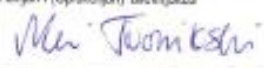
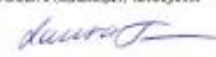

OPINNÄYTETYÖN YHTEISTYÖSOPIMUS

I Toimijat		
Tekijä I (Opiskelija)	Etinimi Meri	Sukunimi Tuomikoski
	Osoite [REDACTED]	Sähköpostiosoite [REDACTED]
	Puhelinnumero [REDACTED]	Koulutusohjelma Sosiaalialan ko.
Tekijä II (Opiskelija)	Etinimi Laura	Sukunimi Tuunainen
	Osoite [REDACTED]	Sähköpostiosoite [REDACTED]
	Puhelinnumero [REDACTED]	Koulutusohjelma Sosiaalialan ko.
Tekijä III (Opiskelija)	Etinimi Katja	Sukunimi Jussila
	Osoite [REDACTED]	Sähköpostiosoite [REDACTED]
	Puhelinnumero [REDACTED]	Koulutusohjelma Sosiaalialan ko.
Tekijä IV (Opiskelija)	Etinimi	Sukunimi
	Osoite	Sähköpostiosoite
	Puhelinnumero	Koulutusohjelma
Toimeksi- antaja I	Organisaation nimi Oulun kaupunki	
	Työn ohjaajayhteyshenkilö [REDACTED]	Osoite [REDACTED]
	Puhelin [REDACTED]	Sähköposti [REDACTED]
Toimeksi- antaja II	Organisaation nimi	
	Työn ohjaajayhteyshenkilö	Osoite
	Puhelin	Sähköposti

Toimeksiantaja III	Organisaation nimi	
	Työn ohjaaja/yhteysthenkilö	Osoite
	Puhelin	Sähköposti
Oulun ammattikorkeakoulu I	Yksikön nimi Sosiaali- ja terveysalan yksikkö	
	Ohjaava opettaja Pirkko Pietiä	Osoite [REDACTED]
	Puhelin [REDACTED]	Sähköposti [REDACTED]
Oulun ammattikorkeakoulu II	Yksikön nimi Sosiaali- ja terveysalan yksikkö	
	Ohjaava opettaja Markku Koivisto	Osoite [REDACTED]
	Puhelin [REDACTED]	Sähköposti [REDACTED]
Oulun ammattikorkeakoulu III	Yksikön nimi	
	Ohjaava opettaja	Osoite
	Puhelin	Sähköposti
Opinnäytetyön ohjaus ja vastuu	Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on Tekijällä. Ammattikorkeakoulun vastuu rajoittuu opinnäytetyön laaturomaiseen ohjaukseen. Toimeksiantaja sitoutuu antamaan Tekijän käyttöön kaikki opinnäytetyön tekemisessä tarvittavat julkiset tiedot ja aineistot sekä ohjamaan opinnäytetyötä toimeksiantajajärjestön näkökulmesta. Jos opinnäytetyön tekeminen edellyttää salassa pidettävien tietojen tarkastelemista, laaditaan siitä tarvittaessa erillinen salassapitosopimus.	
Tulosten julkistaminen ja luottamuksellisuus	Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan julkinen. Mikäli opinnäytetyö sisältää liikesalaisuuksia tai muita julkisuudessa salassa pidettäviksi määritettyjä tietoja, on opinnäytetyön raportti laadittava niin, että tietojen luottamuksellisuus säilyy. Tarvittaessa salassa pidettävät tiedot on jätettävä työn tausta-aineistoon. Opinnäytetyö raportoidaan ammattikorkeakoulun julkaisukanitko Theseukseen (http://www.theseus.fi) tai Oulun ammattikorkeakoulun intraan. Opinnäytetyötoimijat päättävät raportoitettavan opinnäytetyön valmistuttua. Tekijä, Toimeksiantaja ja Ohjaava opettaja sitoutuvat päämäärän salassa kaikkii opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat sekä pidettävään käyttämässä hyväksyen toisen osapuolen ilmaisemia luottamuksellisia tietoja ilman erillistä lupaa.	
II Suunnitelma		
Opinnäytetyö	<p>Aiheytönimi</p> <p>Vanhempien kokemuksia ja kehittämissideita vanhempien osallisuudesta oululaisessa päiväkodissa</p> <p>Kehittämis-/tutkimustehtävän tavoite ja tulos</p> <p>Kuvailta vanhempien kokemuksia vanhempien osallisuudesta ja kuvailta vanhempien kehittämissideita vanhempien osallisuudesta</p>	

	Keskiset menettämät
	Puolistrukturoitu teemahaastattelu, joka toteutetaan ryhmähaastatteluna.
	Toimeksiantaja maksaa opiskelija- ja ammattikorkeakoululle työn tekemisestä ☐ Kyllä ☒ Ei
	Opinnoista on nimetty ohjajaksi työelämän edustaja ☒ Kyllä ☐ Ei
	Toimeksiantaja hyödyntää opinnoista tuloksia toiminnassaan ☒ Kyllä ☐ Ei
	Tarkempi selvitys opinnoista suunnitelmassa _____ 20__
Alekkirjoitus	Hyväksyn opinnoista toteutuksen ja ohjauksen Toimijat ja Suunnitelma -kohdissa esitetyllä tavalla.
	Päivänsä <u>29</u> <u>4</u> <u>20</u> <u>14</u> Ohjauksen opettajan Alekkirjoitus <u>Mikko Koski</u>
	Päivänsä <u>29</u> <u>4</u> <u>20</u> <u>14</u> Ohjauksen opettajan II alekkirjoitus <u>Pirkko Pietmä</u>
	Päivänsä _____ 20__ Ohjauksen opettajan II alekkirjoitus
III Sopimusehdot	
Oikeudet tuloisiin ja muihin oppinnoista lähtevään ansiotoon, liitteisiin ja soveluksiin	Yhteis A, B, C tai D. A ☐ Käyttöoikeuden luovutus (ei muuteluksella) Teijänsä oikeus oppinnoista tuloksiin kuuluu oppinnoista Teijälle (Opiskelija). Teijä myöntää Toimeksiantajalle rinnakkaisen käyttöoikeuden oppinnoista ja siihen liittyvään aineistoon. Toimeksiantaja saa valmistaa oppinnoista kopiota, esittää ja näyttää aineistoa ja levittää oppinnoista tehtyjä kappaleita. Toimeksiantajalla ei ole oikeutta muuttaa oppinnoista ilman Teijän lupaa. Muusta käytöstä on sovittava erikseen kirjallisesti. Toimeksiantaja ei voi siirtää tämän sopimuksen mukaisia käyttöoikeuksia kolmannelle osapuolelle. Käyttöoikeus on voimassa _____ 20__ saakka. Teijä luovuttaa OAMK:lle rinnakkaisen käyttöoikeuden oppinnoista ja siihen liittyvään materiaaliin ilman erillistä korvausta. Käyttöoikeus sisältää oikeuden käyttää oppinnoista ja siihen liittyvää materiaalia sekä käyttää sitä opetus- ja tutkimustoiminnassa, koulutuspalveluissa, toimintansa esittelyssä ja markkinoinnissa ja muussa tavaramarkkassa toiminnassa. B ☒ Käyttöoikeuden luovutus (sisältää muuteluksella) Teijänsä oikeus oppinnoista tuloksiin kuuluu oppinnoista Teijälle (Opiskelija). Teijä myöntää Toimeksiantajalle rinnakkaisen käyttöoikeuden oppinnoista ja siihen liittyvään aineistoon. Toimeksiantaja saa valmistaa oppinnoista kopiota, esittää ja näyttää aineistoa ja levittää oppinnoista tehtyjä kappaleita sekä tehdä siihen liittyvää saattamisen kannalta tarpeelliset muutokset. Muusta käytöstä on sovittava erikseen kirjallisesti. Toimeksiantaja ei voi siirtää tämän sopimuksen mukaisia käyttöoikeuksia kolmannelle osapuolelle. Käyttöoikeus on voimassa <u>29</u> <u>4</u> <u>20</u> <u>16</u> saakka. Teijä luovuttaa OAMK:lle rinnakkaisen käyttöoikeuden oppinnoista ja siihen liittyvään materiaaliin ilman erillistä korvausta. Käyttöoikeus sisältää oikeuden käyttää oppinnoista ja siihen liittyvää materiaalia sekä käyttää sitä opetus- ja tutkimustoiminnassa, koulutuspalveluissa, toimintansa esittelyssä ja markkinoinnissa ja muussa tavaramarkkassa toiminnassa. C ☐ Taloudelliset tekijänoikeudet luovutetaan kokonaan toimeksiantajalle Teijä (Opiskelija) luovuttaa Toimeksiantajalle kaikki oppinnoista ja sen tuloksiin liittyvät taloudelliset tekijänoikeudet. Toimeksiantajalla on oikeus luovuttaa tämän sopimuksen mukaiset oikeudet edelleen kolmannelle osapuolelle Teijän kuluksella ja tehdä liittyvää saattamisen kannalta tarpeelliset muutokset. Oikeuksien siirto on täysi, mutta ei rajoitu, kaikki oikeudet muutaa, välittää, esittää julkisesti ja levittää talonnella, siirtää se toisille medioille ja valmistaa kopiota (myös oikein) esittelyssä, myyntiä, esittämistä tai muuta levittämistä varten hyödyntämällä oikeuksia, analogista- tai digitaalisia medioita, cd- ja dvd-formaatteja, multimediaa, tekstiviestejä ja videoviestejä sekä muita vastaavia teknologisia keinoja ja jatkuvasti kehittyviä. Teijä suostuu, että hänellä on oikeus luovuttaa kaikki odolliset oikeudet, ja että kyseiset oikeudet eivät Teijän parhaan tieteen mukaan loukkaa kolmannen osapuolen oikeuksia. Toimeksiantaja luovuttaa OAMK:lle rinnakkaisen käyttöoikeuden oppinnoista ja siihen liittyvään materiaaliin ilman erillistä korvausta. Käyttöoikeus sisältää oikeuden käyttää oppinnoista ja siihen liittyvää materiaalia sekä käyttää sitä opetus- ja tutkimustoiminnassa, koulutuspalveluissa, toimintansa esittelyssä ja markkinoinnissa ja muussa tavaramarkkassa toiminnassa. D ☐ Tekijänoikeuksista sovitaan erikseen Teijä ja Toimeksiantaja ovat sopineet oppinnoista ja sen tulosten tekijänoikeuksista luovutamisesta seuraavaa:

Korvaukset	Valitaan E, F tai G. E ☐ Korvauksena tehtystä työstä jalka tekijänoikeuksien luovuttamisesta Toimeksiantaja maksaa Tekijälle _____ € korvauksen _____ 20 _____ mennessä. F ☐ Korvauksena ei sovitu erikseen. G ☒ Tekijälle ei makseta korvauksia tehdystä työstä eikä tekijänoikeuksien luovuttamisesta. Työsuhte Mahdollisesta työsuhteesta Toimeksiantaja ja Tekijä sopivat erikseen. Opinnäytetyön tekemä opiskelijat ovat Oulun ammattikorkeakoulun täpätuntivakuutus- sen piirissä, mikäli heillä ei ole työsuhdetta opinnäytetyön Toimeksiantajaan.	
Opinnäytetyön kustannukset	Opinnäytetyöstä mahdollisesti aiheutuvien kustannusten (ainesten hankinta, raaka-ainekset, matkat, työkorvaus jne.) korvaamisesta sopivat Toimeksiantaja ja Tekijä keskenään. Ammattikorkeakoulu ei vastaa yksittäisten opinnäytetyön kustannusten korvaamisesta.	
Alekkirjoitukset	Olemme sopineet opinnäytetyön toteutuksesta ja ohjauksesta tässä sopimuksessa sovitulla tavalla. Opinnäytetyön arvioitu valmistusaika on <u>1.11.2014</u> .	
	Päivämäärä <u>29. 4. 2014</u>	Tekijän I (Opiskelijan) allekirjoitus
	Päivämäärä <u>29. 4. 2014</u>	Tekijän II (Opiskelijan) allekirjoitus
	Päivämäärä <u>29. 4. 2014</u>	Tekijän III (Opiskelijan) allekirjoitus
	Päivämäärä _____ 20 _____	Tekijän IV (Opiskelijan) allekirjoitus
	Päivämäärä <u>25. 4. 2014</u>	Toimeksiantajan I allekirjoitus
	Päivämäärä _____ 20 _____	Toimeksiantajan II allekirjoitus
	Päivämäärä _____ 20 _____	Toimeksiantajan III allekirjoitus

Opiskelijapalvelut
 Kotkantien kampus
 Kotkantie 1, 90250 Oulu
 010 272 1152
opiskelijapalvelut.kotkantie@oamk.fi

Opiskelijapalvelut
 Teuvo Pakkalan kadun kampus
 Teuvo Pakkalan katu 19, 90130 Oulu
 010 272 1154
opiskelijapalvelut.liike@oamk.fi

Opiskelijapalvelut
 Professorintien kampus
 Kiviharjuntie 8, 90220 Oulu
 010 272 1156
opiskelijapalvelut.sote@oamk.fi

Oulun kaupunki

Yleinen päätös

§ 44/2014

Sivistys- ja kulttuuripalvelut
Varhaiskasvatus, tuottajatoiminta

15.05.2014

OUKA/4251/07.01.04.02/2014

Asia Tutkimuslupahakemus - Meri Tuomikoski, Laura Tuunainen ja Katja Jussila; Vanhempien kokemuksia ja kehittämisideoita vanhempien osallisuudesta oululaisessa päiväkodissa

Asianosainen Katja Jussila, Meri Tuomikoski ja Laura Tuunainen

Selostus asiasta Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijat Katja Jussila, Meri Tuomikoski ja Laura Tuunainen pyytävät tutkimuslupaa opinnäytetyöhön. Tarkoituksena on Oulun kaupungin varhaiskasvatuksen kehittäminen vanhempien osallisuuden näkökulmasta. Kohderyhmänä on koko - tai osapäivähoidossa olevien lasten vanhemmat.

Päätös perusteluineen

Hyväksytään opinnäytetyön tutkimuslupa hakemuksen mukaisesti.

Perustelu Tutkimus tukee varhaiskasvatuksen kehittämistä

Yksi kappale valmiista työstä on toimitettava varhaiskasvatuksen käyttöön päätöksen tekijälle.

Allekirjoitus

[Redacted signature]

Valmistelija ja puh.

[Redacted contact information]

Ilmoitus otto-oikeutetulle viranomaiselle

Ei Kyllä

Otto-oikeusviranomainen: Sivistys- ja kulttuurilautakunta

Tiedoksiantaminen

[Redacted notification information]